

**چگونه توانستم دانش آموزان عضو کانون را
به مطالعه کتاب جهت افزایش روان خوانی
علاقمند کنم ؟**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

باسمه تعالی

عنوان اقدام پژوهی :

چگونه توانستم دانش آموزان عضو کانون را به مطالعه کتاب جهت افزایش روان خوانی علاقمند کنم؟

مجری :

نام و نام خانوادگی: لیلا بهرامی قیصر

پست سازمانی: مربی مسئول فرهنگی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان مرکز نسیم شهر

رشته تحصیلی: روانشناسی بالینی

سابقه خدمت: ۲۵ سال

تابستان

۱۴۰۲

خدایا!

به تو پناه می برم

از اینکه گمراه کنم یا گمراه شوم

بلغزم یا بلغزانم

ستم کنم و یا ستم ببینم

به نادانی کشانم و یا خود دچار آن شوم

بارخدایا!

مرا با علمی که به من آموختی سودمند گردان

ومرا به علمی رهنمون ساز که مرا سودمند افتد.

خدایا!

برمراتب علم و آگاهی من بیفزای

سپاس حقیقی در تمام حالات از آن خداوند متعال است.

بارخدایا!

به تو پناه می برم از علمی که سودمند نیست

و از قلبی که خشوع و انعطاف در برابر حق بدان راه ندارد

و از دعایی که اجابت نمی شود.

آمین یا رب العالمین

موضوع مورد پژوهش اینجانب افزایش مهارت روان خوانی در دانش آموزان از طریق علاقمند کردن به مطالعه کتاب های غیر درسی بود. از آنجائیکه خواندن مهارت پیچیده ای است که مانند سایر مهارت ها، یادگیری آن در نتیجه ی تمرین و ممارست بدست می آید. بعضی از اعضا به دلیل داشتن مشکلاتی در زمینه ی تکلم از نظر خواندن دچار مشکلات بیشتری هستند این اعضا از نظر خزانه ی لغات و درک مفهوم در سطح پایینی هستند با مشاهدات رفتار اعضا و بررسی سطح روخوانی آنها و آزمون های روخوانی که از آن ها به عمل آورده بودند این ضعف کاملاً مشهود بود. بنابراین این گروه از اعضا برای رفع این ضعف احتیاج به تمرین های بیشتر و برنامه های خاص دارند.

در ابتدای اجرای این طرح تصمیم گرفتم این اعضا را به مطالعه و خواندن کتاب علاقمند کنم. برای جلب نظر آنها فعالیت هایی را با هدف کتاب خوانی برنامه ریزی نمودم. در طی یک پرسشنامه میزان علاقه ی اعضا را به هر کدام از این فعالیت ها مورد نظر سنجی قرار دادم. سپس برنامه هایم را با توجه به فعالیت هایی که مورد نظر اکثریت آن ها بود اجرا کردم. عوامل زیادی در ایجاد این مسئله موثر بودند. با بررسی وضعیت تحصیلات والدین، مصاحبه با آنان، خانواده را به عنوان یکی از عوامل تاثیر گذار یافتم که از طریق آن و بالا بردن آگاهی آن ها می توانستند تا حدی به بهبود این ضعف سرعت بخشم. جهت اجرای بهتر برنامه های خود با همکاران هماهنگی های لازم را ایجاد نمودم. برای انجام تمرین های خواندن اعضا را در کتابخانه گروه بندی کردم و اعضای هر گروه کتاب های کوچک و یا مطالبی که انتخاب می کردند در کارگاه مطالعه می خواندند. در حین خواندن اشکالات روانخوانی آن ها را بر طرف می نمودم. پس از آن هر گروه در مورد مطلب و یا موضوع کتابشان نمایشی به صورت پانتومیم اجرا می کردند. به دلیل علاقه ی اعضا به رایانه برنامه های افزایش مهارت روخوانی را به سمت استفاده از این سیستم سوق دادم. با تهیه اسلاید هایی از مطالب جالب همراه با تصاویر رنگی دانش آموزان زمان هایی از کارگاه را به خواندن این اسلاید ها سپری می کردند. در این صورت هم با لغات و واژه های جدیدی آشنا می شوند و هم تمرین خواندن را انجام می دادند. با انجام این فعالیت ها در طی چند ماه از سال تحصیلی توانستم با کمک معلم مربوطه تا حدی مهارت خواندن را در این دانش آموزان بهبود بخشم و آن ها را به کتاب و مطالعه علاقه مند نمایم.

تقدیر و تشکر:

" من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق "

از تمامی همکاران و اولیای اعضای که در این پژوهش مشوق و یاری رسان من بودند

نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

تقدیم به:

اعضا خوب و همکاران کانون پرورش فکری
کودکان و نوجوانان
مرکز نسیم شهر

MRT

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	مقدمه
۱۱	فصل اول : تشخیص مسئله
۱۲	- مقدمه چینی و تشخیص مسئله
۱۴	- گردآوری اطلاعات برای تشخیص بهتر مسئله
۱۶	- شناسایی عوامل موثر در ایجاد مسئله
۱۸	فصل دوم : اجرای راه حل
۲۶	فصل سوم : ارزیابی از تاثیر راه حل
۳۱	- نتیجه گیری، پیشنهادها
۳۲	- مقالات کتاب و کتابخوانی
۳۴	- مطالعه و موانع و مشکلات موجود در راه مطالعه
۵۴	-فواید مطالعه در کودکان ونوجوانان
۶۶	-ارزش کتاب و کتاب خوانی
۸۴	-اهمیت کتابخوانی برای بچه ها
۹۱	-کتاب و کتابخوانی در ایران و دیگر کشورها
۱۰۲	-کتابهای الکترونیکی
۱۰۷	-روش هایی برای بهبود کتابخوانی
۱۱۲	-فعالیت کانون پرورش فکری در زمینه کتاب و کتابخوانی
۱۱۸	- منابع و ماخذ مورد استفاده
۱۱۹	- ضمائم و پیوست ها

اختلال در خواندن یکی از اختلالات یادگیری ویژه است. با وجود تحقیقات متعددی که برای یافتن علت آن انجام گرفته، هنوز یک نتیجه قطعی در این مورد به دست نیامده است.

هین شلوود (۱۹۱۷) نویسنده کتاب ((کوری کلمات)) علت اختلال در خواندن را مربوط به ناحیه گفتاری نیم کره ی چپ مغز و مادرزادی می داند. اورتون (۱۹۳۷) علت را به اختلالات عملکردی استروفوسینبولیا نسبت می دهد و رابینوویچ (۱۹۶۸) اشکال در خواندن را تحت سه عامل اختلال در تشکیلات نورولوژیک، صدمه مغزی و اشکالات عاطفی معرفی می کند و کریچلی (۱۹۶۴) و تامسون (۱۹۶۶) و بندر (۱۹۶۸) علت اختلال در خواندن را تاخیر در رشد تدریجی کرتکس مغز می دانند.

به بسیاری از دانش آموزان که دارای اختلال خواندن هستند، متاسفانه بر چسب کودن، کم ذهن، عقب مانده و امثال آن زده می شود که هیچ کدام صحیح نیستند. این دانش آموزان به علت مشکلی که در خواندن دارند نمی توانند کتاب های درس علوم، ریاضی و امثال آن را بخوانند و بنابراین در آن درس ها نیز با مشکلاتی روبرو می شوند. تمامی مطالعات نشان می دهد که این اختلال قابل درمان است و نتیجه ی تحقیقات و تجربیات متخصصین این اطمینان حاصل می شود که آموزگاران و حتی والدین اگر به دانش و حوصله ی لازم مجهز باشند قادرند این مشکل را حل کنند و حتی ممکن است بسیاری از این گونه دانش آموزان در زمینه های متعدد به پیشرفت های چشمگیری دست یابند.

امروزه آموزشگاه ها و آموزگاران باید ترویج کتابخوانی را جزئی مهم از کارآموزشی و تربیتی خود قرار دهند، تا جست و جوی اطلاعات در کتاب ها و مطالعه کتاب یک عادت شود. یکی از مهمترین وظایف پیش روی آموزگار، گسترش مطالعه ی آزاد دانش آموزان است.

برای دانش آموزانی که درخانه پایه های چنین عادت‌هایی را به دست نیاورده اند، این موضوع یکی از مهمترین چالش‌های آموزگاران است. توسعه عادت به مطالعه همچنین به کار آموزشی آموزگار در زمینه های گوناگون به ویژه مهارت خواندن (روخوانی)، کمک فراوانی می‌کند. برای پیشرفت کار آموزشی، دانش آموز باید انگیزه کافی در فراگیری داشته باشد. مطالعه ی آزاد مطمئن ترین ابزار برای پدید آوردن انگیزه در فراگیری است. هنگامی که کودک در می‌یابد با فراگیری مهارت خواندن می‌تواند قصه‌هایی بخواند که برایش لذت بخش و سرگرم کننده است، یادگیری چنین مهارتی برای او معنا می‌یابد. معنادار بودن فراگیری مهارت خواندن، انگیزه فراگیری این مهارت را تقویت می‌کند.

در شیوه های آموزشی نو، هر روز بیشتر کوشش می‌شود تا یاد دادن مهارت خواندن و نوشتن را با نثرهای داستانی پیوند دهند. تجربه نشان می‌دهد دانش آموزانی که به دلیل گرایشهای شخصی کتاب مطالعه می‌کنند، مطالب را روان تر می‌خوانند و بهتر درمی‌یابند. در ظاهر مطالعه آزاد که برپایه خواسته های کودک است، از مطالعه ی اجباری که با تکالیف درسی دانش آموز پیوند دارد، جدایی شود و مطالعه ی آزاد در حیطه ی کارآموزگران جای نمی‌گیرد. اما اکنون ثابت شده است کودکانی که سطح مطالعه ی آزاد آن‌ها بالاتر است، نه تنها در فراگیری مهارت خواندن پیشرفت بهتری دارند، بلکه در دیگر درس‌ها نیز دانش آموزان موفق تری هستند. به این ترتیب، بایسته است آموزگاران مطالعه غیر درسی کودک را نیز سرپرستی کنند. این موضوع در درس ادبیات ضرورت آشکارتری دارد، زیرا این درس آشکارا با آموزش اصول و قواعد ادبی و نقد و بررسی آثار ادبی سروکار دارد. افزون بر این‌ها، مطالعه ی آثار خوب ذوق و درک دانش آموز را رشد می‌دهد.

آموزگاران باید بدانند در بیرون از آموزشگاه چیزهای بسیاری هست که وقت کودک را به خود می‌خواند و با کتابخوانی او رقابت می‌کند. در این چالش تنها کتاب‌هایی که خواندن آن‌ها کودکان را سرشار از لذت می‌کند، می‌توانند رقیبان را پس برانند و جایگاه خود را استوار سازند

فصل اول : تشخیص مسئله

مقدمه چینی و تشخیص مساله

توصیف مسئله

جمع آوری اطلاعات برای تشخیص بهتر مسئله

شناسایی عوامل موثر در ایجاد مسئله

مقدمه چینی و تشخیص مسئله

اینجانب لیلا بهرامی قیصر با سمت مربی مسئول فرهنگی در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان واقع در شهرستان نسیم شهر مشغول به خدمت هستم .

در طی این سالهایی که در کانون به عنوان مربی و مسئول فعالیت داشتم، متوجه شدم که اکثر اعضا درمهارت روخوانی دچار مشکل هستند. این گروه از اعضا در زمینه ی تکلم و درک مطلب نیز مشکلاتی دارند . علاوه بر موارد ذکر شده تمایل زیادی در اکثر قریب به اتفاق آنها به مطالعه ی کتاب های غیر درسی و استقبال از امکانات کتاب خانه وجود نداشت . لذا در صدد بر آمدم که به بررسی این موضوع بپردازم . مسئله ضعف در روان خوانی ممکن است در بسیاری از دانش آموزان وجود داشته باشد. با وجود کتاب خانه در مدرسه ، دانش آموزان علاقه ای به استفاده از کتاب ها و مطالعه آن را نداشتند. اگر هم کتابی می خواندند قادر به درک مفاهیم و تلفظ بسیاری از کلمات آن نبودند .

دانش آموزی که از پیشرفت بالایی برخوردار باشد باید بتواند حروف را بشناسد و به راحتی کلمات را بخواند و در فرایند کتابخوانی حضور فعالی داشته باشد ، در حالی که بعضی از دانش آموزان در فعالیت های کانون شرکت جدی نداشتند .

این موضوع بسیار اهمیت داشت چراکه آموزش مهارت خواندن از مهم ترین اهداف آموزش دوره ابتدایی می باشد. " مکبن تاش " (۱۹۶۴) خواندن را سومین مرحله از مراحل چهارگانه زبان آموزی می داند. خواندن وسیله ای اساسی و پایه برای سایر مواد درسی است و شکست در برنامه های تحصیلی تا حد بسیار زیادی به سبب بی کیفیتی های مهارت های خواندن رخ می دهد .

بنا به اهمیت موضوع تصمیم گرفتم با انجام مطالعات مختلف در این خصوص و علاقمند نمودن این دانش آموزان به مطالعه ی کتاب و از طریق خواندن کتاب های غیر درسی مهارت روان خوانی را در آن ها سرعت ببخشم .

توصیف مسئله

در ابتدای سال تحصیلی متوجه ضعف تعدادی از دانش آموزان عضو کانون در زمینه ی روان خوانی شدم دانش آموزان نمی توانستند به راحتی و بدون غلط متنی را بخوانند . جواب پرسش ها را نمی توانستند بدون اشکال بیان کنند و ضعف در روخوانی باعث شده بود که مفاهیم درس ها را یاد نگیرند. به طور کلی این ضعف روی یادگیری بیشتر دروس آن ها تاثیر منفی گذاشته بود .

در طی مشاهداتی که از رفتار دانش آموزان و فعالیت های آن ها در کانون داشتم متوجه شدم که اکثریت آن ها تمایل چندانی به رفع این مشکل از خود نشان نمی دهند .

با شناختی که از اولیای این دانش آموزان داشتم انتظار همکاری و پی گیری آن ها در جهت بهبود وضعیت موجود از آن ها نیز نمی رفت . بنابراین در صدد بر آمدم که برای رفع این مشکل راه حلی پیدا کنم . در ضمن باید سعی می کردم همکاری خانواده ها را نیز برای اجرای راه حل جلب می کردم .

جمع آوری اطلاعات برای تشخیص بهتر مسئله

با کمک یکی از اولیا که خود نیز معلم کلاس اول بودند. از دانش آموزان کلاس آزمونی از روخوانی متون فارسی به عمل آوردم و نتیجه قابل قبولی به دست نیامد. نمرات آن ها را برای ارزیابی بیشتر ثبت نمودم.

نمره	تعداد دانش آموزان
۲۰-۱۹	۶
۱۸-۱۶	۵
۱۵-۱۳	۱۲
۱۲-۱۰	۷

جدول شماره (۱) نمرات آزمون روان خوانی قبل از اجرای راه حل

بنابراین با خود فکر کردم که چگونه می توانم دانش آموزان را از طریق مطالعه ی کتاب های غیردرسی برای به هدف رساندن و تقویت روان خوانی آن ها هدایت و تشویق کنم؟

در طرح این مسئله به جزهدف اصلی (تقویت روان خوانی) اهداف دیگری نیز داشتم که عبارتند از:

افزایش اطلاعات و معلومات عمومی - علاقه مندی به ادامه ی تحصیل در آنان - توسعه فرهنگی علاقه به مطالعه کتاب - افزایش درک مطلب و خزانه لغات - پر کردن اوقات فراغت

رفتار دانش آموزان در زمینه ی روان خوانی و میزان فعالیت در کلاس و علاقه مندی به کتاب مشاهده شد. این فعالیت رفتار با استفاده از فهرست و ارسلی (سیاهه رفتار) ثبت شد.

فهرستی از پرسش‌ها در مورد رفتارهای مختلف نوشته شده که با پاسخ‌های بله و خیر مشخص شدند. برای هر کدام از دانش‌آموزان مشاهده از طریق ثبت آن در سیاهه رفتار کامل شد.

نتیجه نشان می‌داد که دانش‌آموزانی که مطالعه غیر درسی ندارند و در زمینه روان‌خوانی دچار ضعف هستند، در بسیاری از فعالیت‌های کلاس نیز نقص‌هایی دارند.

طبق مشاهدات انجام شده، این دانش‌آموزان در بحث‌های گروهی و پاسخ به پرسش‌ها شرکت فعال نداشتند. دقت و تمرکز کافی را در خواندن نداشتند و بلاخره ضعف در روان‌خوانی روی بسیاری از فعالیت‌ها و مهارت‌های دانش‌آموزان تاثیر گذاشته بود.

این دانش‌آموزان در فعالیت‌های کتاب‌خوانی همکاری نداشتند.

شناسایی عوامل موثر در ایجاد مسئله

برای شناسایی بهتر مسئله و شناخت عوامل موثر در ایجاد آن روش‌های مختلفی را به کار گرفتم. با همکاران و معلم مربوطه در مورد ضعف دانش‌آموزان در روان‌خوانی مشورت کردم. میزان مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های کتاب‌خوانی را بررسی کردم.

دلایل مختلفی در ایجاد این مشکل تاثیر داشتند که از جمله آن می توان به این موارد اشاره کرد.

۱ - سطح پایین سواد والدین

۲ - عدم رسیدگی والدین به امور تحصیلی فرزندان

۳ - دو زبانه بودن والدین

۴ - عدم استفاده معلمان از کتاب های غیر درسی در کلاس

۵ - عدم تشویق دانش آموزان به روان خوانی

۶ - عدم درک مطلب و مفهوم جملات کتاب

۷ - کم دقتی دانش آموزان

۸ - عدم علاقه دانش آموزان به خواندن کتاب

۹ - تصاویر بعضی از کتاب ها برای این دانش آموزان جذاب نیست

نتیجه مصاحبه با اولیا ، معلم کلاس ، دانش آموزان :

با توجه به اینکه مدت ۲ ماه از سال تحصیلی می گذشت بعضی از دانش آموزان وقتی می خواستند متن کتاب را بخوانند بعضی از کلمات را حفظ کرده یا از روی تصویر همان صفحه می خوانند . به هنگام خواندن به نکات دستوری توجه نمی کردند . در معنا کردن و تفسیر جملات ناتوان بودند.

مشاهده ی فعالیت دانش آموزان در امر کتاب خوانی نشان می داد که اغلب آن از کتاب های کتاب خانه استفاده نمی کردند . از سوی همکاران نیز برای استفاده از کتاب در کلاس درس تحقیق و در زمینه ی موضوعات درسی فعالیتی صورت نمی گرفت .

برای آگاهی از سطح سواد و میزان تحصیلات والدین دانش آموزان اطلاعاتی در این خصوص جمع آوری کردم. نتایج آن رابه طور خلاصه در ادامه ی این مطلب بیان نمودم.

	بی سواد	زیردیپلم	دیپلم	
پدر	۷	۵	۴	
مادر	۸	۴	۲	

جدول شماره (۲) وضعیت سواد والدین

با توجه به این نتایج و برگزاری جلسات با اولیای دانش آموزان و کسب اطلاعاتی درخصوص میزان همکاری آن ها جهت برطرف نمودن مشکلات دانش آموزان نقش خانواده رادر ایجاد این مسئله موثر دانستم. علاوه برآن دانستم که تاچه اندازه ای می توانم از خانواده درجهت اجرای راه حل انتظارمشارکت داشته باشم.

فصل دوم: اجرای راه حل

تفکر و جستجو برای پیدا کردن راه حل مناسب

اجرای راه حل با ذکر جزئیات و چگونگی اجرا

تفکر و جستجو برای پیدا کردن راه حل مناسب

پس از مشاهده و بررسی مشکلات موجود و عوامل تاثیرگذار در ضعف دانش آموزان در روان خوانی سعی کردم روش های جدید را برای بهبود وضعیت دانش آموزان ارئه دهم که هم برای آن ها جالب و هم تا حدود زیادی در پیشرفت آن ها موثر باشد .

درحالی که بسیاری از صاحب نظران از جمله مک کللند ، هب ، پارسا و پریمانی نقش انگیزه را در یادگیری تاکید قرار داده اند ولی به دلایل مذکور انگیزش دانش آموزان نسبت به یادگیری کافی به نظر نمی رسد . عدم رسیدگی والدین آنها به وضعیت درسی فرزند از میزان انگیزش آنها می کاهد. زمانی که دانش آموز درسی را یاد گرفته باشد اگر در منزل نخواند و تشویق نشود به احتمال زیاد بر یادگیری های بعدی وی تاثیر می گذارد . با تشویق نیز می توان انگیزه را در دانش آموز ایجاد کرد ولی اگر تشویق به موقع نباشد و زمان آن طولانی شود از اثرش کاسته می شود. پس از بررسی و تجزیه و تحلیل علل ضعف در مهارت های خواندن تصمیم گرفتم روشی اجرا نمایم که به تقویت این مهارت ها بینجامد. مطمئنا این روش باید به شیوه های باشد که بتواند انگیزه ی دانش آموزان را تحریک نماید و بر اساس توانایی های آنها باشد .

از این رو تصمیم گرفتم چندین راه جهت پیدا کردن راه حل مناسب به کار بندم .

ابتدا پرسشنامه ای تنظیم نمودم که در آن فعالیت های مختلفی در رابطه با کتاب خوانی پیش بینی شده بود. بهبود وضعیت روان خوانی دانش آموزان به طور مستقیم با کتاب خوانی امکان پذیر نبود . چون آن ها علاقه ای به خواندن کتاب نداشتند. بنابراین باید روش های متنوع و فعالیت های جذابی که به نحوی با کتاب و کتاب خوانی در ارتباط باشد را امتحان می کردم . در واقع باید آن را با کتاب آشتی می دادم . با شناختی که از دانش آموزان و توانایی های آن ها داشتم فعالیت هایی را در زمینه ی کتاب خوانی

پیش بینی کردم. با پرسشنامه ای که در این رابطه تنظیم کرده بودم، ده مورد از این فعالیت های پیشنهادی مورد نظر سنجی قرارگرفت. نتیجه ای که از توزیع این پرسشنامه در بین دانش آموزان به عمل آمد میزان علاقه ی دانش آموزان به این برنامه ها را نشان می دهد. بنابراین با استفاده از برنامه هایی که برای اکثر آن ها جذاب بود تا حدی توانستم انگیزه ی خواندن کتاب را برای افزایش مهارت روان خوانی در آن ها ایجاد کنم. نتایج اولویت بندی فعالیت ها با توجه به علاقه ی دانش آموزان پس از بررسی پرسشنامه ی تکمیل شده هر دانش آموز در این جدول آمده است.

ردیف	نوع فعالیت	درصد
۱	استفاده از رایانه	۱۰۰
۲	اجرای پانتومیوم از کتاب های داستان	۱۰۰
۳	کارگاه مطالعه	۹۰
۴	نقاشی از داستان های خوانده شده	۸۰
۵	روزنامه دیواری	۸۰
۶	خواندن داستان های کوتاه	۷۰
۷	قصه گویی	۶۰
۸	مسابقه کتاب خوانی	۵۰
۹	خلاصه نویسی کتاب	۴۰
۱۰	تحقیق در زمینه ی موضوعات علمی	۳۰

جدول شماره (۳): نتایج پرسشنامه دانش آموزی

با مطالعه و بررسی نظریات و یافته های صاحب نظران و رهنمودهایی که همکاران در پرسشنامه ها داده بودند، تصمیم گرفتیم از این شیوه ها کمک بگیریم.

کتاب های مصور

افزایش مهارت های یادگیری و خواندن در کودکان گاهی برای والدین بسیار مشکل است. پدر و مادر فکر می کنند مهارت های یادگیری و خواندن صفتی ارثی است و گام برداشتن در این راه به کودکان کمکی نمی کند.

اما روانشناسان برای نیل به این هدف اهمیت خواندن کتاب های مصور را بیان می کنند و معتقدند که این کتاب ها آنچنان ارزشمندند که نه تنها برای خواندن و آموختن به بچه ها کمک می کند، بلکه دنیای تصور و تخیل کودکان را نیز پرورش می دهد.

جذابیت و فضای کتابخانه

فضایی که برای کتابخانه انتخاب می شود علاوه بر بزرگ بودن باید از جذابیت کافی نیز برخوردار باشد. برای این منظور باید به تزئین و زیبایی آن توجه کرد البته مقصود تزئین های پرهزینه و شلوغ نیست بلکه می توان با استفاده از تابلوهای زیبای نقاشی که طبیعت، گلها و گیاهان را به تصویر شده اند بر جذابیت محیط کتابخانه افزود.

فضای فیزیکی کتابخانه عامل مهمی برای علاقه مندی دانش آموزان به مطالعه می باشد که متأسفانه امروزه بسیاری از مدارس ما فضای مناسبی برای کتابخانه ندارند.

چه خوب است از کتابخانه به عنوان کارگاه آموزشی استفاده شود. تشکیل بعضی از کلاسهای ادبیات فارسی، انشاء، تاریخ و... در کتابخانه آموزشگاه و استفاده از این مکان به عنوان کارگاه آموزشی درسهای مذکور در اهمیت و اعتبار کتابخانه افزوده و انگیزه‌ای برای استفاده‌ی بیشتر دانش‌آموزان از کتابخانه را فراهم می‌کند.

آموزش روشهای پژوهش مطالعه و تحقیق درباره موضوعهای درسی، طبقه‌بندی کتابها، چگونگی استفاده از کتابخانه، روش یادداشت‌برداری و..... از جمله برنامه‌هایی است که باید در این کارگاه آموزش داده شود.

کتابخانه کلاسی

برای حل مشکل فضای کتابخانه باید در فکر راههای مناسبی باشیم. با بهره‌وری از امکانات و شرایط موجود بیشترین استفاده را در جهت ترویج فرهنگ مطالعه و کتابخوانی و علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان به کتاب ببریم. ما نمی‌توانیم نداشتن کتاب و کتابخانه را بهانه‌ای برای نداشتن کتابخوان قرار دهیم. برای جبران بخشی از کمبود فضای کتابخانه در مدارس ایجاد کتابخانه‌های کلاسی راه‌حل مناسبی است زیرا این راه یکی از ساده‌ترین و موفق‌ترین روشهای حل مشکل فضای کتابخانه و در دسترس قرار دادن کتاب برای دانش‌آموزان است.

مطالعه را به عنوان بخشی از تکلیف شب منظور کنیم.

اگر معلم بخواهد پیوند مناسبی بین مطالعه، کتابخوانی و تکلیف شب برقرار کند باید از دانش‌آموزان بخواهد هر هفته دست کم یک یا دو جلد کتاب داستان و غیردرسی متناسب با سن خود را به عنوان تکلیف بخوانند و در حدتوانایی‌های خود خلاصه چند سری از آن را در دفتر خویش یادداشت کنند.

البته بهتر است هیچگونه اجباری در کار نباشد تا باعث دلزدگی دانش‌آموزان از کتاب نشود. خوشبختانه این مورد هم در فعالیتهای کتابهای فارسی بخوانیم و بنویسیم گنجانده شده است.

با همکاری بچه‌ها کتاب دیواری درست کنیم.

یکی از روشهای دیگری که برای جلب توجه دانش‌آموزان مؤثر است درست کردن کتابهای دیواری برای آنهاست این کار را می‌توان براساس کتابهای ژاپنی و اروپایی که در قرنهای ۱۶ تا ۱۹ معمول بوده و به نام کتابهای دیواری مشهور بودند انجام داد.

درست کردن این کتابها، تقریباً شبیه نشریه دیواری است، بدین شکل که داستان جذابی را به قسمتهای مختلف تقسیم کرده و آن را همراه با تصویر روی مقوا یا کاغذهای بزرگ می‌نویسند و در جای مناسبی نصب می‌کنند تا دانش‌آموزان بتوانند به راحتی آن را بخوانند همچنین می‌توان یک داستان را به چند بخش تقسیم کرده و هر بخش آن را در یک هفته به دیوار نصب نمود.

اجرای راه حل با ذکر جزئیات و چگونگی اجرا

برای اجرای روش های مورد نظر ابتدا با همکاری یکی از اولیا دانش آموزان عضو کانون که معلم بود با مدیر مدرسه هماهنگی شد و آنها را از انجام چنین فعالیت هایی در جریان گذاشتم. سپس بر اساس اطلاعاتی که از علاقه ی دانش آموزان به برنامه های مورد نظرم بدست آورده بودم فعالیت های خود را آغاز کردم. طبق برنامه ای که تنظیم کرده بودم ابتدا سعی کردم دانش آموزان را با محیط کتاب خانه آشنا کنم. سپس گروه های کوچک دانش آموزی را تشکیل دادم. اعضای هر گروه به صورت کار تیمی فعالیت خود را انجام می دادند. در ابتدای هر هفته با هماهنگی من، معلم کلاس با سبد کتاب به کلاس مراجعه می کرد. کتاب هایی را که در این سبد می گذاشتم از کتاب های کم حجم همراه با تصاویر جالب و مناسب با درک و توانایی دانش آموزان ابتدایی که خزانه ی لغات پایینی داشتند انتخاب شده بود. هر گروه یکی از کتاب ها را انتخاب کرده و در طی هفته کتاب را می خواندند. در پایان هفته با همه ی گروه ها به کتاب خانه می آمدند و هر گروه در مورد موضوع کتاب و یا مطالب جذابی که از کتاب خوانده و یا درک نموده بودند نمایشی بصورت پانتومیم اجرا می کردند. این دانش آموزان از اجرای نمایش لذت می بردند و در نتیجه برای خواندن کتاب های بیشتر پیشقدم می شدند.

تشکیل کتاب خانه ی کلاسی یکی دیگر از گام های اجرای طرح بود. در این کتاب خانه های کوچک کتاب هایی با توجه به سن و پایه ی تحصیلی دانش آموزان جمع آوری شده بود. با هماهنگی هایی که از قبل با معلم صورت گرفته بود از این کتاب ها در حین تدریس و یا به عنوان انجام تمرین های کلاسی و تکلیف استفاده می شد. به این صورت می خواستم دانش آموزان را با موارد استفاده از کتاب و بهره گیری از آن آشنا کنم. یکی دیگر از فعالیتهایی که در طی اجرای این طرح انجام شد تشکیل ایستگاه های کتاب خوانی در آموزشگاه مربوطه بود. در این ایستگاهها کتاب های دیواری به صورت کارت هایی به پانل و یا دیوار نصب شد. دانش آموزان در زنگ تفریح این مطالب را می خواندند و از این مطالعه، هم مطالبی

را می آموختند و هم تمرینی برای روخوانی آنها به شمار می رفت . در ضمن با کلمات و واژه های جدیدی آشنا می شدند.

یکی دیگر از برنامه هایی که برای بهبود مهارت روان خوانی در دانش آموزان انجام شد ، تهیه و تدوین مطالب خواندنی و جالب در قالب اسلاید وبه صورت سی دی های آموزشی بود.

به دلیل علاقه دانش آموزان به رایانه ، سعی کردم که از آن برای اجرای بهتر فعالیت هایم در این زمینه استفاده کنم. به عنوان مثال یک نمونه از مطالبی که در این سیستم آماده نمودم آشنایی با فصل ها بود محتوایی که تولید شده بود درباره ی فصل های سال و ویژگی های آن همراه با تصاویر جذاب بود .

دانش آموزان با علاقه ی زیاد مطالب هراسلاید را می خواندند و درباره ی تصویر های آن ودرک مفاهیم آن سوال می کردند. با این روش دانش آموزان بطور غیرمستقیم مهارت روان خوانی را تمرین می کردند . چون در این کارگاه ها اشکالات روخوانی دانش آموزان نیز بر طرف می شد .

قرار دادن یک ساعت فوق برنامه جهت تمرین خواندن انواع متون فارسی از قبیل نظم و نثر متون تاریخی، داستان ،مقاله، مجله و ... در کانون برای این کار ابتدا گروههای همیار را بر اساس تمام ویژگی هایی که یک گروه همیار باید داشته باشد در کانون تشکیل دادم. گروه هایی ۲ یا ۳ نفره در هر گروه یک دانش آموز قوی، یک دانش آموز ضعیف و یا دو دانش آموزمتوسط داشت. هر گروه وظیفه دارد که متن مشخص شده ای را در مدت زمان معینی به صورت روان بخواند.

هر کدام از اعضای گروه باید قادر به پاسخگویی به سوالات خاص یا استنباطی از متن و خواندن صحیح و روان متن باشد و محتوا و اندیشه های موجود درمطالب خوانده شده را به زبان خود بازگو کند این روش علاوه بر اینکه دقت و توجه دانش آموزان راهنگام خواندن بیشتر می کرد باعث تقویت مهمترین مشخصه های یادگیری در آنها می شد.

فصل سوم: ارزیابی از تاثیر راه حل

ارزیابی ازمیزان تأثیرگذاری راه حل اجراشده
ارزیابی ازمیزان اعتبار اقدام انجام شده وانجام
اصلاحات ضروری

ارزیابی ازمیزان تأثیرگذاری راه حل اجراشده

نمره	تعداد دانش آموزان
۲۰-۱۹	۹
۱۸-۱۶	۱۲
۱۵-۱۳	۶
۱۲-۱۰	۳

جدول شماره (۴) نمرات آزمون روان خوانی بعد از اجرای راه حل

تحلیل یافته های تحقیق نشان داد روش های انجام شده در چهار جهت تأثیر گذار بوده است .

- ۱- تقویت مهارتهای خواندن
- ۲- تقویت حافظه دیداری و افزایش میزان توجه
- ۳- علاقه به کتاب و مطالعه
- ۴- راغب نمودن دانش آموزان به درس و یادگیری با توجه به
- ۵- افزایش خزانه لغات و گسترش واژگان
- جذاب بودن روشهای اجرا شده

بر اساس اطلاعات به دست آمده از شواهد شماره ۲ و مقایسه آن با شواهد شماره ۱ و نظر سنجی با معلم کلاس و اولیای دانش آموزان و مشاهده رفتار، و گفتار دانش آموزان ، شواهد حاکی از موفقیت نسبی طرح و موثر بودن اقدامات می باشد. به طوری که مهارت خواندن دانش آموزان به نحو مطلوبی بهبود یافته است . البته برای رسیدن به حد متعادل بهبود کامل این ضعف بسیار تلاش باید کرد.

ارزیابی از میزان اعتبار اقدام انجام شده و انجام اصلاحات ضروری

در اجرای این طرح از نظرات ، پیشنهادات و راهکارهای مفید و ارزنده ی همکاران کانون و مدرسه استفاده نمودم که مرا در طی این پژوهش و برای به انجام رساندن برنامه هایم مورد لطف خود قرار دادند.

۱. خانم علیزاده (همکار محترم کانون)

۲. خانم حاتمی (مدیر مدرسه)

۳. خانم بهرامی (معاون مدرسه)

۴. خانم بابایی آموزگار مربوطه

نتیجه گیری، پیشنهادها

کودکان توانایی های متفاوتی از هم دارند. هریک درموضوعی و مهارتی تواناترند و بهترمی آموزند، اما هیچ کودکی بدون توانایی نیست. کودکان با نیازهای ویژه هم از این قانون بیرون نیستند. بسیاری از این کودکان توانایی های شگفت آوری درآموختن دارند. خواندن، یکی از مهارت های پایه ای آموزش برای کودکان است. در اینجا چند رهنمود برای آموزگاران برای تمرین خواندن با کودکان با نیازهای ویژه می آید.

۱- به یاد داشته باشید که کودک با نیاز ویژه در مرحله نخست یک کودک است.

- با کودکان با نیازهای ویژه همانند سایر کودکان رفتار کنید تا احساس نکنند که با دیگران متفاوتند.
- از روش های آموزشی آزمون شده و مطمئن برای کار با کودکان با نیازهای ویژه استفاده کنید.
- از همه دانش آموزان کلاس، توانایی یکسانی در خواندن را انتظار داشته باشید.

۲- به کودکان با نیازهای ویژه کمک کنید تا تجربه های مثبت و لذت بخشی از خواندن به دست آورند.

- پژوهش های انجام شده بر روی برنامه های موفقیت آمیز خواندن با نیاز های ویژه را با دقت مطالعه کنید .
- نسبت به کار با کودکان با نیازهای ویژه نگرش و برخورد مثبت داشته باشید .
- عشق به خواندن را در این گروه از کودکان به وجود آورید.
- به گونه ای رفتار کنید که هر کودک بداند در صورت نیاز، از حمایت و پشتیبانی شما برخوردار خواهد بود.

۳- تلاش کنید مشکلات و موانع خواندن را زود تشخیص دهید.

- از پیش از رسیدن کودکان به سن دبستان بکوشید مشکل در توانایی های او را تشخیص دهید.
- درمورد پسرها بیشتر به مشکلات رفتاری آن ها توجه کنید.
- در مورد دخترها، گوشه گیری و عقب نشینی ها می توانند علائم مهمی باشند.

۴- واکنشی به هنگام داشته باشید.

- زمان در برطرف شدن مشکل ها نقش مهمی دارد. هنگامی که مانع را در رشد توانایی کودک شناختید برای برطرف کردن آن سریع دست به کار شوید.
- شیوه ای که برای برطرف کردن مشکل کودک به کار می گیرید باید اثرگذار و تدریجی باشد.
- برای حل مشکلات از همان شیوه هایی استفاده کنید که برای بچه های معمولی به کار می برید.

۵- کودکان با نیازهای ویژه برای آموختن خواندن و نوشتن به پایه های آموزشی استواری نیاز دارند.

- هنگامی که واژه ای را می نویسند، آن ها را ستایش کنید.
- درباره زبان نوشتار و متن های چاپی به کودکان اطلاعات دهید.

۶- کودکان با نیازهای ویژه برای این که بتوانند بخوانند باید به خوبی با صداهای حرف ها (مصوت ها) آشنا باشند.

- به کودکان بیاموزید که زبان از مجموعه واژه ها، بخش ها و واج ها تشکیل شده است.
- حروف صدا دار را به کودکان بیاموزید.
- به کودکان کمک کنید تا واژه ها را ادا کنند.

۷- از فن آوری استفاده کنید.

- برای هر دانش آموز روش آموزشی ویژه ای در نظر بگیرید.
- روش آموزشی خود را با نیازهای دانش آموز هماهنگ کنید.
- برنامه های آموزشی خود را با سلیقه و سبک یادگیری دانش آموزان هماهنگ کنید.

۸- همکاران خود را تشویق کنید تا باور کنند که حتی کودکان با ناتوانی های جدی جسمی و ذهنی می توانند خواندن را بیاموزند.

- اگر نیاز باشد می توانید برای همکاران خود دوره های آموزشی برپا کنید.
- به همکاران خود در مدرسه اطمینان دهید که برای کار با کودکان با نیازهای ویژه لازم نیست ویژگی های خاصی داشته باشند و یا مربی ویژه ای باشند.
- همکاران مدرسه را تشویق کنید تا در تشخیص کودکان دارای مشکل و ناتوانی در خواندن را شناسایی کنند.

۹- با خانواده هایی که فرزندان با نیازهای ویژه دارند همکاری کنید تا به کودک خود در به دست آوردن مهارت خواندن کمک کنند.

- روش های آموزش و خواندن با کودک را به خانواده ها بیاموزید.
- خانواده ها را تشویق کنید تا هر روز برای فرزندشان با صدای بلند کتاب بخوانند.
- خانواده ها را نسبت به توانایی خواندن فرزندشان امیدوار و خوشبین کنید.

۱۰- از روش کتاب درمانی استفاده کنید.

- کودکانی که ناتوانی های مشابهی دارند، دور هم جمع کنید و برایشان کتاب بخوانید.

- دانش آموزان را در فاصله های زمانی کم برای خواندن به کتابخانه مدرسه ببرید، جایی که می توانند خودشان کتاب هایی را انتخاب کنند.
- خانواده ها را از موضوع های مورد علاقه فرزندشان با خبر کن

مقالات استفاده شده در پژوهش

کتاب آیینی ای است که بخش اعظم ره آورد تمدنهای ماندگار تاریخ را به نمایش می گذارد. کلمه کتاب وارث هرگونه تلاش بشری است و کتابخوانی مقدمه ورود آگاهانه شخص در فعالیتهای اجتماعی ، سیاسی و فرهنگی است. مطالعه کتاب ، انسان را در تعیین سرنوشت خود و جامعه شریک می کند. قوه ی ابتکار و خلاقیت، روحیه ی آزادیخواهی و بزرگ منشی را تقویت می کند ، حق و باطل ، مصلحت و منفعت و ضرر و زیان و مرزها را به خوبی تشخیص می دهد . اگر ارزش کتاب در جامعه ای رو به کاستی رود ، بدون شک میراث فکری و فرهنگی آن نسل به نسل دیگر منتقل نخواهد شد و فرهنگ و تمدن آن جامعه از تحرک وامی ماند . در دنیایی که نفوذ علم در متن زندگی انسانی روز به روز بیشتر و عمیق تر و وابستگی زندگی انسانی به علم و زندگی بیشتر و عمیق تر می گردد ، وابستگی و ضرورت رویکرد به کتاب و کتابخوانی، بیشتر احساس می شود . امروزه ، جهان آستن تحول عظیم فرهنگی است و لزوماً این تحول به طرف کمال و تکامل انسانی قدم بر نمی دارد . عصری که دهکده جهانی لقب یافته ، هیچ ویژگی خاصی به جز همگون کردن فرهنگ ملل ، آن هم با تولیدات فکری تمدن غرب ندارد. در عرصه فرهنگی که جنگ بین افکار و اندیشه هاست باید از اندیشه های خودی محافظت نمود و درمقابل اندیشه های بیگانه ایستادگی کرد ، و برای این کار راهی به جز مطالعه ی کتابهای مفید و تقویت فکری نسل جوان وجود ندارد. رهبر معظم انقلاب درباره ی وظایف نویسندگان می فرمایند : ” نویسندگان و مترجمان و فراهم آوردندگان کتاب، اینان کاری با ارزش و پاداشی بزرگ در کنار مسئولیتی سنگین دارند . در جامعه ی کتابخوان ، پدید آورنده ی کتاب و عرضه ی کننده آن باید گرامی داشته شود و او نیز باید کار خود را با عنایت به تاثیر و اهمیت آن انجام دهد ، غذای فکر و روح ، باید سالم و مقوی عرضه شود و آن کس که جز این عمل کند، خطا یا جنایتی بزرگتر از عرضه کننده ی مواد غذایی ناسالم یا بی مایه مرتکب شده است.

– مطالعه

– موانع و مشکلات موجود در راه مطالعه

– روشهای ترویج و اشاعه فرهنگ مطالعه

www.motamem.org

ترجیحاً مکان مشخصی را برای مطالعه در منزل یا محل کار
در نظر بگیرید.

موجودیت کتابخانه و کتاب در منازل، علاوه بر این که برای بزرگان خانواده گنجینه گرانبه‌ایست بلکه در رشد استعداد اطفال هم موثر ثابت شده می‌تواند. افرادی که مطابق به ذوق و علاقه و استعداد خود کتاب مطالعه می‌کنند، می‌توانند به پیشرفت زیادی نایل آیند.

مطالعه، انسان را از تمام اکتشافات که در جهان صورت گرفته آگاه می‌سازد، با آن هم تعداد از مردم در مورد اهمیت کتاب و مطالعه توجه چندانی ندارند. با وجود این که یک تعداد مردم از رفتن به کتابخانه و مطالعه را ارزش نمی‌دهند اما تعداد دیگر مردم توانسته‌اند که با استفاده از مطالعه کتاب‌های مختلف، سود فراوان ببرند. تعداد افراد و اشخاص، ضعف اقتصادی را مانع بزرگ در راه مطالعه و کتاب خواندن شان می‌دانند در حالیکه تعداد دیگر با استفاده از راه‌ها و شیوه‌های مختلف توانسته‌اند مواد مطالعه را برای خود فراهم سازند. لازم است گفته شود که وقتی به کتابخانه‌ها، جهت مطالعه می‌رویم، باید چند نکته مهم را در نظر گرفت: سکوت و خموشی فضای کتابخانه نباید اخلاص شود، یعنی از ایجاد سروصدا باید جلوگیری کنیم و حتی صدای پاها و گام‌های ما نباید مزاحم مطالعه دیگران شود. پس از داخل شدن در کتابخانه باید زنگ موبایل خاموش شود. حین مطالعه باید خاموشانه مطالعه کرد و سرو صدای ورق زدن نباید دیگران را اذیت کند. مطالعه در زندگی انسان نقش و جایگاه بسیار والایی دارد و در این زمینه کتاب‌های بی‌شماری نوشته شده و گفته‌های زیادی بیان گردیده است به خصوص در مورد کسانی که در حال تحصیل علم و دانش بوده و خود را برای یک زندگی مفید برای خود و دیگران و نیز شهروندی رشد یافته و موثر آماده می‌کنند.

آموزش و پرورش که یکی از متولیان اصلی تعلیم و تربیت در جامعه به حساب می‌آید در جهت گسترش فرهنگ مطالعه و وظیفه‌ای بس مهم و اساسی دارد که در راستای ادای این وظیفه برنامه‌ها و طرح‌های متعددی در حال برنامه‌ریزی یا اجرا دارد تا بتواند به ایجاد و توسعه فرهنگ صحیح مطالعه و همین‌طور مطالعه صحیح در جامعه یاری رساند.

مطالعه و کسب علم و دانش زیر بنا و زمینه ساز توسعه و پیشرفت کشور و راهگشای بهروزی -
سعادت‌مندی و فرزاندگی جامعه و انسانهاست. مطالعه دو جنبه را در بر می‌گیرد.

۱ - کمی

۲ - کیفی

کمی شامل مدت زمان مطالعه و مقدار مطالعه انجام شده در زمان مشخص است.

کیفی شامل مقدار یادگیری مطالب - بخاطر سپاری - تجزیه و تحلیل - بسط معنایی و کاربردها و...
اگر کتاب را دریچه‌ای بسوی جهان علم و معرفت بدانیم مطالعه راهی است برای پرورش استعدادهای
خداداد انسانی که او را در مسیر رشد و تکامل راهنمایی میکند.

پر واضح است که پیشرفت کشور های متمدنی مدیون مطالعه و کتابخوانی آنهاست. چرا که کسی که به
مطالعه اهمیت دهد به سطوح بالای علمی دست می‌یابد و این مسئله بر سرنوشت افراد تاثیر مثبتی
خواهد گذاشت و نسل های بعدی را نیز بهره مند خواهد نمود و از آنجا که دانش و آگاهی انسان فطری
نیست و بر اثر تجربه و مطالعه بدست خواهد آمد و برای آیندگان به جا می‌گذارد و این جاست که نقش
و اهمیت مقوله‌ای بنام کتاب نمایان میگردد.

از میزان کتابخوانها ، نحوه کتابخوانی ، تعداد کتابخانه های عمومی ، تعداد کتابهای به چاپ رسیده میزان
کتاب خریداری شده توسط مردم و مقدار وقتی که صرف مطالعه می‌کنند می‌توان پی برد که فرهنگ
مطالعه در آن کشور در چه جایگاهی قرار دارد و از این طریق مسیر و جهت رشد و توسعه و یا افول
ملتی را می‌توان مشاهده کرد و متاسفانه آمار و ارقام موجود در جامعه ما از موقعیت جالبی بر خوردار
نیست و بطور یقین باید بگویم مسئولین آن چنان که باید به این مساله اهمیت نمی‌دهند.

مشکل فرهنگی یا به عبارتی افت فرهنگی معمول ملت‌های بسیاری است و امروزه هر فردی به نوبه خود

بار سنگین مسئولیت این معضل را به دوش یکی از سه ضلع مثلث (ناشران - دولت - خریداران کتاب) می اندازد. در صورتیکه باید به دنبال راه حل مناسب بود تا بتوان این مساله جدی را بطور کامل حل نمود.

بیشتر افراد می دانند که کتاب مهمترین برتری رشد فرهنگی هر کشور است و شاخص ترین وسیله برای انتقال افکار میان جوامع بشری در جهان محسوب میشود و تعداد مطالعه کنندگان هر کشوری میزان رشد عقلانی هر جامعه ای را نشان میدهد و روش بی نظیری است برای کسب معرفت درباره جهان و خود تا در لابه لای متون شرح جملات پاراگرافها و انسان و دیگر چیزها بدست آورد. گسترش فرهنگ مطالعه و کتابخوانی در جامعه ایران نیاز به آگاهی همه جانبه از مسائل و مشکلات موجود در این راه دارد فراموش نکنیم که مطالعه یکی از بهترین ابزارهای تعلیم و تربیت مدرن است که یک کتاب در روح فرد می گذارد از آثار دیگر رسانه ها عمیقتر و ریشه دارتر می باشد و گاهی شخصیت فرد را دگرگون می کند و جای بسی خوشحالی است که با وجود همه جانبه وسایل ارتباط جمعی کتاب هنوز جایگاه ویژه ای در دنیای امروز دارد و در بخش عظیمی از این کره خاکی وسیله تعلیم و تربیت به شمار میرود.

موانع و مشکلات موجود در راه مطالعه

گرفتاری مردم - ماشینی شدن زندگی و اسیر بودن انسانها در چنگال ماشینها - توجه بیش از اندازه به امکانات صوتی و تصویری به جای آثار مکتوب - گرانی کتاب - متنوع نبودن آثارها - تعداد نسخ کم مطبوعات - نبودن برنامه های تبلیغاتی پیرامون کتاب - معرفی نشدن کتابهای جدید - ترجمه های نامناسب کتابهای خارجی بی حوصلگی نسبت به مطالعه ، نبود کتابخانه در منزل ، شرایط نامساعد آموزشی و پرورشی ، وضعیت خاص رسانه ها و مطبوعات و....
و بطور کلی و خلاصه وجود مشکلات اقتصادی و فعال نبودن در زمینه تحقیقات مانع هایی هستند که

باعث فاصله بین کتاب و کتاب خوانی می شود و از آنجائیکه ماهواره، رایانه ویدئو و... در حال حاضر جایگاه ویژه ای را در روند آموزشی و یادگیری به خود اختصاص داده اند و بعنوان رسانه های آموزشی نقش گسترده ای در توسعه ساختاری و اجتماعی در میان جوامع بشری و همچنین انتقال پیام فرهنگ و جلوه های غنی در ابعاد مثبت یا منفی پیدا کرده اند و تا حد زیادی رسانه های نوشتاری نظیر کتاب، مجلات و غیره را تحت الشعاع قرار داده اند و به ظاهر توجه همگان را به خود جلب نموده اند. اما با قدری تعمق خواهیم دانست که رسانه های مکتوب و در صدر آنها کتاب به لحاظ دارا بودن ویژگیهای خاص همچنان با صلابت و استواری نقش تاریخی خود را در انتقال دانش و فرهنگ و هنر از نسلی به نسل دیگر حفظ کرده.

لذا باید دنبال روشهای ترویج و اشاعه فرهنگ مطالعه بین آحاد جامعه بگردیم و روشهای نوینی را که با خصوصیات نسل کنونی و مقتضیات زمانی ما مطابقت داشته باشد مورد شناسایی قرار دهیم.

نقش خانواده

خانواده عامل بسیار موثری در ایجاد عادت به مطالعه و ترویج فرهنگ کتابخوانی است. محیط و شرایط خانواده، روش تربیتی و آموزشی والدین، طرز تفکر و نگرش والدین در رابطه با مطالعه و کتابخوانی، وجود کتب و نشریات قابل دسترس و همچنین سطح اقتصادی و پایگاه اجتماعی خانواده، نقش بسزایی در تقویت عادات مطالعه و کتابخوانی دارد.

کشور ما از سالیان دور کشوری با قدمت فرهنگی بالا بوده و نویسندگان و شاعران درخشانی داشته است ولی متأسفانه سرانه مطالعه و کتابخوانی، زببند مردم ما نیست. همین که آمار دقیق از میزان مطالعه مردم موجود نیست، خود نشانی از مهجوریت کتاب و کتاب خوانی در جامعه ما می باشد. در ریشه یابی این معضل باید از کودکی شروع کنیم. اولین نهادی که در آن، کودک با کتاب و کتابخوانی، انس می گیرد، خانواده است. پدر و مادر، بهترین معلم کودک هستند که باید شوق مطالعه را در او تقویت

کنند. همچنین در منازل باید محلی اختصاصی برای کتابخانه در نظر گرفته شود
اگر والدین و افراد بزرگتر خانواده به مطالعه علاقمند باشند، فرزندان آنها نیز، که همواره از اثرات طبیعی
روابط عمیق عاطفی حاکم در خانواده های ایرانی برخوردار هستند، با کتاب، بیشتر و بهتر آشنا شده و
به مطالعه و کتابخوانی، عادت می کنند.

نقش مدارس و نظام آموزشی

پس از خانواده، دشوارترین وظیفه در اشاعه کتابخوانی در هر جامعه ای بر عهده مدارس و نظام آموزش و
پرورش آن جامعه است. اگر دانش آموز در مدرسه با کتاب آشنا شده و لذت مطالعه، خودآموزی و
افزایش معلومات عمومی را درک کند و به مطالعه خو بگیرد، در تمام دوران زندگی، از کتاب دست
نمی کشد.

آموزش و پرورش، چون آبی است که در سد ذهنی ما جمع می شود و بهره برداری از این سد (ذهن ما)
را، مهیا می کند. ما باید علاوه بر سیستم آموزشی، به صورت فوق برنامه، با به کارگیری شیوه های نوین
آموزشی، روند خلاقیت و نوآوری در امر مطالعه را به دانش آموزان بیاموزیم. با تربیت مربیان مجرب و
مسلط به مقوله کتاب و کتابخوانی، می توانیم افراد را تشویق به خواندن کتاب های سودمند کنیم و ذائقه
کتاب خوان های جدیدمان را ارتقاء دهیم. البته پایه گذاری این حرکت، باید از مدیریت کلان کشور
شروع شود. مدیران ارشد ما در امر آموزش باید از مشاورین فرهنگی و هنری در جهت بررسی علمی و
اصولی این موضوع استفاده کنند.

در نظام آموزشی، سه کارکرد مهم، نقش اساسی دارند؛ خواندن، نوشتن و حساب کردن. در طول دوران
آموزش، فرد تحت آموزش، از سال های اول، توانایی خواندن را می آموزد و در ادامه، به درک مطالب
خوانده شده و در نهایت به نوشتن، می رسد.

تاکید بیش از حد آموزگاران بر روی مهارت خواندن و استفاده از تک منبع ها، سبب شده که کودکان از

مطالعه، لذت کافی نبرند و آن را بیشتر برای رفع تکلیف انجام دهند. یکی از کمترین نمرات ایران، در آزمون سنجش سواد خواندن در سطح بین المللی، همین لذت نبردن افراد از مطالعه خویش است. برای رفع این مشکل، باید به تقویت کتابخانه‌های مدارس و از طرفی هم استفاده از منابع مختلف در نظام آموزشی بپردازیم. کمبودهای اقتصادی و توزیع ناعادلانه ی کتاب‌ها، سبب ضعف کتابخانه‌های مدارس شده است. از طرفی هم منابع به جهت کنترلی بودن نظام آموزشی ما، محدود می‌باشند.

نظام آموزشی در کشورهایی نظیر ایران، نظامی غیرپویا و تک محور است. نظامی که براساس یک کتاب و یک جزوه درسی شکل گرفته، نمی‌تواند دانش آموز را به سوی منابع غیردرسی و دیگر منابع اطلاعاتی رهنمون سازد. اگر نظام متکی بر پرسشگری و خلاقیت باشد، خود به خود، زمینه ساز و بسترساز مطالعه می‌شود. در این میان نقش و جایگاه معلم در اشاعه فرهنگ مطالعه را نباید نادیده گرفت. روش‌های تدریس، شیوه نگرش و رفتار توجه آمیز معلمان به کتاب و کتابخوانی، در ایجاد آمادگی ذهنی و انگیزه مطالعه در دانش آموزان موثر است. اگر معلمان و دبیران مدارس، خودشان اهل مطالعه باشند، کودکان را نیز به شیوه‌های مختلف با کتاب و مطالعه آشنا می‌سازند.

روش‌های تدریس جذاب‌تر، دانش آموزان را بیشتر به مطالعه علاقمند می‌کند. روش‌هایی چون بازدید دانش آموزان از کتابخانه‌های عمومی شهر، گرفتن آمار کتاب‌ها به عنوان کار عملی از مراکز فروش کتاب در سطح شهر، آزاد گذاشتن دانش آموزان در انتخاب منبع برای انجام تحقیق و کار کلاسی، در دسترس قرار دادن کتابخانه‌های مدارس با طرح کتابخانه‌های آزاد (بدون حضور مسئول و ناظر که امکان دسترسی هر فرد به کتاب‌ها و انتقال آن به بیرون از محیط کتابخانه بدون ثبت کتاب، وجود داشته باشد)، آموزشی نمودن فیلم‌ها و سریال‌های تلویزیونی برای ترغیب مطالعه بیشتر، کرایه دادن کتاب‌ها به شیوه سال‌های دور و یا فروش آنها به صورت قسطی، بسیار مفید و کارساز خواهند بود. این روش‌ها می‌توانند مطالعه را در سه بخش دیداری، شنیداری و مکتوب تقویت کنند.

از نظر کارشناسان برای بهبود نابسامانی‌های موجود در نظام آموزشی و گسترش فرهنگ مطالعه می‌توان راهکارهای زیر را لحاظ کرد:

غنی کردن کتابخانه‌های مدارس، تشویق دانش آموزان به مطالعه توسط معلمان و کارکنان مدارس، برگزاری جلسات نقد و بررسی کتاب در کلاس‌های درس، معرفی کتاب‌های مناسب در تابلو اعلانات و مراسم صبحگاه مدارس، اهدای کتاب به دانش آموزان به عنوان جایزه، دعوت از نویسندگان و اهل قلم جهت ایراد سخنرانی در مدارس، اجرای مسابقات کتابخوانی به مناسبت‌های مختلف، اعطای بن خرید کتاب به دانش آموزان، گنجاندن درس مطالعه و کتابخوانی در برنامه درسی مقاطع مختلف تحصیلی، ایجاد و توسعه رشته‌های تربیت معلمی کتابداران جهت اداره مطلوب کتابخانه‌های آموزشگاهی، معرفی و تقدیر از اعضای فعال کتابخانه‌های مدارس، تشکیل گروه‌های مطالعه دانش آموزی برحسب علاقه آنان به موضوعات مختلف، پیوند دادن موضوع مطالعه و کتابخوانی با درس انشاء، قراردادن میزان توسعه و رشد کتابخانه‌های مدارس و مطالعه بین دانش آموزان به عنوان شاخص‌های ارزیابی مدیران مدارس و ارائه آموزش‌های لازم در امر مطالعه به معلمان و دبیران.

نقش کتابداران و کتابخانه‌ها

کتابداران کتابخانه‌ها، از عوامل موثر در ترویج فرهنگ مطالعه و کتابخوانی به شمار می‌روند. کتابداران با روش‌های خلاقانه خود می‌توانند فعالیت‌های کتابخوانی را رشد داده و حتی به حوزه‌های بیرون از کتابخانه بکشانند. اگر کتابداران کتابخانه‌ها از حیث علم کتابداری و اخلاق انسانی، رشد کاملی داشته باشند، بدون تردید، همچون معلمان و استادان جامعه، معماران نسل‌های آینده بشر خواهند بود. دکتر مهدی افضل‌ی، دکترای مدیریت اطلاعات و کتابداری، در مورد نقش کتابداران و کتابخانه‌ها، تصریح کرد. کتابداران، بیشتر با افرادی سر و کار دارند که خود این افراد، عادت به مطالعه داشته و کتابخوان

هستند، پس باید بتوانند با در اختیار قرار دادن منابع لازم، نیازهای این قشر را برآورده کنند. اما کمبود منابع موجود و گاه فقدان آنها، سبب می‌شود که افراد مراجعه کننده به کتابخانه‌ها، حضور خود را کم رنگ تر کنند و تمایل آنها به سمت منابع به صورت شخصی برود. از طرفی نیز، بالا رفتن تولیدات کتاب، نباید سبب گمراهی مان شود، زیرا بخش عظیم این تولیدات، کتاب های درسی و کمک درسی هستند. مطالعه خوب و مورد بحث در سطح جهانی، مطالعه ای فارغ از روابط کاری و اخبار می باشد و ملاک اساسی، با علاقه خواندن کتاب است.

کتابخانه‌های عمومی در صورت برخورداری از کتاب‌های مناسب و کتابداران متخصص و توجه به نیازهای مراجعین، می‌توانند عامل موثری در تشویق اقشار مختلف مردم به مطالعه شوند. کتابخانه‌های عمومی اگر جایگاه واقعی خود را بیابند و امکانات لازم و گستردگی متناسب با رشد جمعیت را به دست آورند، جامعه مخاطب آنها از حیث تاریخی و اجتماعی در مکانی از بلوغ و قدرت گزینش قرار می‌گیرد که نه تنها برآورنده نیاز اطلاعاتی هر متقاضی و زمینه ساز رویکرد مردم به سوی مطالعه و کتابخوانی است، بلکه می‌تواند به عنوان پشتیبان امر تحقیقات در کشور و ضمانتی مطمئن برای سلامت جامعه باشد. کتابخانه‌های عمومی به دلیل کمبودهایی که دارند، در روند ترویج مطالعه، کارایی لازم را ندارند. از این مشکلات می‌توان به بی توجهی به استانداردهای موجود در تهیه منابع و کتب، ضعف ارتباط با مدارس، دانشگاه‌ها، خانواده‌ها، رسانه‌ها و اقشار مختلف مردم، کمبود منابع علم و کتاب‌های مرجع روزآمد در کتابخانه‌های عمومی، عدم به کارگیری فنون و روش‌های عملی در جلب و جذب خوانندگان بالقوه کتاب، کمبود نیروی انسانی متخصص و کارآموده و عدم کارایی برخی از پرسنل موجود، عدم تناسب تعداد کتابخانه‌ها با شاخص‌های رشد جمعیت، نارسایی فضا و مجموعه و عدم انسجام آنها، مجهز نبودن کتابخانه‌ها به تجهیزات لازم، دستگاه‌های تکثیر، خدمات سمعی و بصری، نداشتن کتابدار مرجع برای پاسخگویی به سوالات علمی مراجعین، متناسب و هماهنگ نبودن کتب کتابخانه با شرایط و نیازهای

مراجعان، نداشتن فضای مناسب کتابخانه و چیدمان تجهیزات و ناکافی بودن سالن‌های مطالعه در کتابخانه‌های عمومی، اشاره نمود.

برخی از صاحب نظران معتقدند که توجه به استانداردهای موجود در راه اندازی و ایجاد کتابخانه‌های عمومی و مجهز نمودن آنها به کتاب‌های جدید و به روز، تجدید نظر در شیوه مجموعه سازی و انتخاب کتاب برای کتابخانه‌های عمومی، برگزاری جلسات نقد و بررسی کتاب با حضور نویسندگان و اعضای کتابخانه‌ها، برگزاری برنامه‌های جنبی از قبیل مسابقات کتابخوانی، قصه گویی، شب شعر، نمایش فیلم، جهت جذب مراجعین، غنی کردن بخش مرجع کتاب‌های عمومی و استخدام کتابداران مرجع، جهت پاسخ گویی به پرسش‌های علمی مراجعین، توسعه و گسترش فضاهای مناسب مطالعه در کتابخانه‌ها، ایجاد و ارتباط و هماهنگی با مدارس جهت بازدید دانش آموزان از کتابخانه‌ها و حضور کتابداران کتابخانه‌های عمومی در مدارس و تشریح خدمات و فعالیت‌های کتابخانه، از راهکارهای ارتقاء فرهنگ مطالعه و کتابخوانی توسط کتابداران و کتابخانه‌ها می‌باشد.

مهدی جلیل خانی، کتابخوان برتر کشور از استان زنجان در سال ۱۳۸۵، در خصوص نقش کتابداران، خاطرنشان ساخت: هرگاه که کتاب در دسترس مردم قرار گرفته و بهره مندی از آن به شکل آسان تری انجام یافته، خواننده خود را نیز پیدا کرده است؛ چرا که لذت کتابخوانی و کشف فضاهای تازه، همواره برای همگان جذابیت داشته است. بنابراین همواره نقش کتابخانه‌ها و کتابداران در دسترسی آسان به منابع کتابخانه‌ای مهم و قابل توجه ارزیابی می‌شود. از طرفی، سیاست‌های دولت و حاکمیت نیز باید به نحوی باشد که دسترسی و پخش گسترده کتاب را در اولویت قرار دهد. در این روند، قیمت، شکل و شمایل و محتوای کتاب، همه و همه در سطر دوم از اهمیت قرار دارند.

نقش دولت و رسانه های گروهی

شیوه حکومت و همچنین شرایط اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی حاکم بر جامعه، نقش بزرگ و

غیر قابل انکاری در ترویج فرهنگ مطالعه و کتابخوانی دارند. در این زمینه نقش فرهنگ، سنت های اجتماعی و متولیان فرهنگی بیش از همه مهم و حیاتی جلوه می کند.

توسعه فرهنگ مطالعه و کتابخوانی، یک عزم همگانی را می طلبد ولی سهم دولت نیز بسیار مهم است. در سال های اخیر، از طریق نهادهای دولتی، اقدامات مهمی در این خصوص صورت گرفته ولی کارهایی که ما با شتاب بیشتری دنبال کرده ایم، برگزاری نمایشگاه های کتاب در سطح ملی و استانی، اهدای جوایز ادبی، اهدای کتاب، دادن بن های کتاب و توجه به زیرساخت های لازم برای امر کتابخوانی بوده است. از طرفی توقعات عمومی از وزارت و نهادهای دولتی و غیر دولتی، چون شهرداری ها، در اختصاص هر چه سریع تر بودجه نیم درصدی به کتابخانه های عمومی و تامین اعتبارات لازم جهت خرید کتاب و ایجاد فضای لازم کتابخانه ها، اقدام نمایند. از طرفی دولت باید بنیان های فرهنگی را در استان های محروم، تقویت کند تا به سطح مطلوب برسند. زیرا توجه لازم به این مقوله سبب رسیدن جامعه به سطح ایده آل فرهنگی می شود. در تمام کشورهای جهان این کنترل ها، وجود دارد. به نظر می رسد، نهایت آسان گیری در ایران در بررسی کتاب ها صورت می گیرد. دغدغه ما این است که روند اخذ مجوز را باز هم سریع تر و آسان تر نماییم و تلاشمان بر این بوده که اطمینان لازم را در اداره کل ارشاد ایجاد نماییم تا به صورت استانی مجوزها صادر شده و نیازی به مراجعه جهت اخذ مجوز و مراجعت به تهران نباشد.

دولت به عنوان متولی بسیاری از امور فرهنگی، با در اختیار داشتن رسانه های گروهی، سازمان ها و نهاد های دخیل، و با سیاست گذاری های دقیق، نقش بسزایی در ایجاد فرهنگ مطالعه می تواند، ایفا کند.

کتابخوانی انتقال دهنده و رکن مهم ارتباط بین ملت از صدا و سیما انتظار می رود که حداقل در یک سریال پر بیننده، کتابخوانی، خرید کتاب یا هدیه دادن کتاب را بگنجانند. برگزاری جلسات نقد و بررسی کتاب، اعلام ساعات کار کتابخانه، اعلام اخبار مربوط به کتاب و معرفی نویسندگان می تواند در برنامه های

صدا و سیما، گنجانده شود تا گامی برای گسترش فرهنگ مطالعه در جامعه باشد. مسئولین امر باید بدانند که کمبودهای حوزه مطالعه، فقط با یک نمایشگاه کتاب به مدت ده روز، برطرف نمی‌شود.

نقش رسانه در میزان مطالعه در جامعه

رسانه‌های گروهی چون رادیو و تلویزیون، به جز محدود برنامه‌هایی که آن‌ها گاهاً پخش می‌کنند، دیگر هیچ پوششی در جهت گسترش فرهنگ کتابخوانی نمی‌دهند. شاید بیشترین بار در حوزه رسانه بر دوش نشریات باشد، اما آنها نیز توان تحریک مخاطبین فرهیخته را نداشته‌اند. این مخاطبین نیازمند مطالب غنی‌تر و پربارتری هستند. باید شاهد انعکاس جلسات نقد و بررسی کتاب، آمار دقیق کتابخانه‌ها و کتاب‌فروشی‌ها و علاوه بر آن حرکت‌های مختلف دولتی و غیردولتی در زمینه کتاب و کتابخوانی برای گسترش فرهنگ مطالعه، در نشریات باشیم.

گروه‌های مرجع چون نویسندگان، علما، صاحب‌نظران و تمام کسانی که می‌توانند نقش هدایت جمعی را در جامعه در زمینه مطالعه بر عهده بگیرند، باید از کانال‌های رسانه‌ای به مخاطبین، اطلاعات لازم را برسانند. علاوه بر این مردم نمی‌دانند که چگونه بخوانند و چه بخوانند. تقویت رسانه‌ها، در نهایت به بهبود وضعیت نابسامان مطالعه در کشور می‌انجامد.

نقش ناشران و کتاب‌فروشی‌ها

ناشران و کتاب‌فروشی‌ها هم به نوبه خود نقش بسیار موثری در اشاعه فرهنگ کتابخوانی ایفا می‌کنند. میزان توجه ناشران به تمایلات و نیازهای خوانندگان، استانداردهای چاپ و نشر و همچنین گسترش قلمرو نمایش و توزیع کتاب توسط کتاب‌فروشی‌ها از جمله عوامل اثرگذاری در گرایش مردم به سمت

مطالعه می‌باشد. کیفیت برتر کتاب، اعم از جذابیت ظاهری، نحوه صفحه آرایی و حروف چینی، شیوه طراحی و رنگ آمیزی، تصاویر روی جلد و درون متن، حجم، قطع و کیفیت چاپ و صحافی و همچنین ویژگی‌های محتوایی و مسائل مربوط به ویراستاری کتاب از جمله مواردی است که پیوسته باید مدنظر ناشران، نویسندگان، ویراستاران و به طور کلی متولیان عرصه چاپ و نشر قرار بگیرد.

فتاح محمدی، مدیرمسئول نشر هزاره سوم، در توضیح نقش ناشران در گسترش فرهنگ مطالعه، اذعان داشت: توجه به کتاب، در سال‌های اخیر، در سطح کشور، بسیار کم شده است. باید نیاز به مطالعه، در میان مردم ایجاد شود تا آنها به دنبال کتب مورد نیاز خود بروند. از طرفی جذب مخاطب با کمک گرفتن از عناوین فریبنده برای کتاب‌ها چون، چگونه پولدار شویم، چگونه موفق شویم و یا کلمات قصار بزرگان، را نمی‌توان به پای گسترش مطالعه در بین مردم گذاشت. زیرا این کتاب‌ها ارزش مطالعه ندارند و خواندن آنها اتلاف وقت است. به صورت کلی ناشران باید، رسالت فرهنگی خویش را در نشر و توزیع کتب سودمند در جامعه، پاس دارند و به جای فکر کردن صرف به پول، کمی هم به فرهنگ جامعه فکر کنند.

بی سواد و کم سواد افراد، نارسایی نظام آموزشی، بی توجهی دولت و رسانه‌های گروهی به امر مطالعه، ناکافی بودن کتابخانه‌های مجهز و کتابداران متخصص، گرانی کتاب و مشکلات اقتصادی، تعدد مشاغل و محدودیت ساعات فراغت افراد، بی توجهی ناشران و مولفان به نیازهای مختلف مخاطبان در تهیه و تولید کتاب به طور کلی، شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور ایران، باعث بی‌علاقگی افراد به کتاب و عدم ترویج و گسترش آن شده است.

کتاب فروش هم مانند کتابدار باید از موضوع کتاب و سطح آگاهی مخاطب، اطلاع کافی داشته باشد تا کالای فرهنگی مناسبی را برای کتاب خوان‌ها، آماده کند. گزینش ترجمه مناسب برای انتشار و دقت در انتخاب سن مخاطب‌های کتاب نیز بر عهده ناشران می‌باشد. اخذ مجوز برای نشر کتاب‌ها، گاه بسیار طولانی می‌شود و این امر، ناشر را از ادامه فعالیت بازمی‌دارد. از طرفی هم بالا رفتن هزینه‌های چاپ، به

معضلی در این حوزه بدل شده است. البته نباید خرید کتاب از طرف نهادهای دولتی از ناشران را در بهبود شرایط و جبران هزینه مالی آنها، نادیده گیریم. علاوه بر این، باید به این امر نیز توجه داشت که متأسفانه در ایران، ارتباط ارگانیکی بین نویسنده، تصویرگر و ناشر، برقرار نیست. اغلب، نویسنده متن را در اختیار ناشر می‌گذارد و ناشر به دلایلی از جمله صرفه جویی در هزینه، کاستن از زمان تهیه نقاشی‌ها و همچنین ناآشنایی با تمایلات مخاطب و دلایل دیگر، کتابی عرضه می‌نماید که مورد پسند قرار نمی‌گیرد یا جنبه‌های علمی و تربیتی و تأثیر آن بر خواننده، لحاظ نمی‌شود. این امر در نهایت منجر به کتاب‌گریزی و مخاطب‌گریزی در جامعه می‌شود.

مطالعات فرهنگی، جامعه‌شناسی، نظریه اجتماعی، نظریه ادبی، مطالعات فیلم/ویدئو، انسان‌شناسی فرهنگی و تاریخ، نقد هنر را برای مطالعه پدیده‌های فرهنگی در جوامع صنعتی ترکیب می‌کند. پژوهش‌گران مطالعات فرهنگی اغلب بر این موضوع متمرکزند که چطور پدیده‌ای خاص به ایدئولوژی، نژاد، طبقه اجتماعی و یا جنسیت مرتبط می‌شود.

مطالعات فرهنگی در مطالعه معانی و رویه‌های زندگی روزمره به کار می‌رود. رویه‌های فرهنگی شامل روش‌های مردم برای انجام کارهای خاص (مثل تلویزیون تماشا کردن یا غذا خوردن) در فرهنگی معین است. معانی خاص به روش‌هایی که مردم در فرهنگ‌های معین کارهایی را انجام می‌دهند، پیوسته می‌باشد.

در استفاده‌ای عام‌تر ولی جداگانه، عبارت مطالعات فرهنگی گاهی به مثابه مترادف غیردقیق مطالعات منطقه‌ای هم به کار می‌رود؛ یعنی مطالعه آکادمیک فرهنگ‌های خاص در دپارتمان‌ها و برنامه‌های درسی مثل مطالعات اسلامی، مطالعات آسیایی، مطالعات آفریقایی‌های آمریکا، مطالعات آفریقایی و... در کتاب معرفی مطالعات فرهنگی، ضیاءالدین سردار، پنج ویژگی مطالعات فرهنگی را فهرست می‌کند: هدف مطالعات فرهنگی، واریسی موضوعات با استفاده از اصطلاحات مرتبط با رویه‌های فرهنگی و نسبتشان با قدرت است.

هدف، فهم فرهنگ در تمام اشکال پیچیده آن و تحلیل زمینه‌های سیاسی و اجتماعی‌ست که فرهنگ خودش را در آن‌ها نشان می‌دهد .

موقعیت و هدف این رشته، هم نقد و هم عمل سیاسی‌ست .

تلاش می‌کند تقسیم دانش را برای چیرگی بر شکاف بین اشکال ضمنی (دانش فرهنگی) و عینی (جهانی) دانش، روشن سازد و دوباره وفق دهد .

مطالعات فرهنگی، به ارزیابی اخلاقی جامعه مدرن و جبهه رادیکال عمل سیاسی، متعهد است .

بسیاری از چهره‌های شناخته‌شده و مطرح در مطالعات فرهنگی، جهت‌گیری‌های متنوع و تا اندازه‌ای متفاوت نسبت به موضوعات مورد نظر خود دارند و طیف گسترده‌ای از نویسندگان و متفکران را شامل می‌شوند. همه این‌ها در پی نابسندگی رشته‌های آکادمیک موجود، به بعضی تفاوت‌های طبقاتی و منطقه‌ای و بعضی اشکال نوین فرهنگ عامه، فرهنگ جوانان و ضد فرهنگ‌ها، و نیز، اشکال فراگیر رسانه، تبلیغات، موسیقی و... علاقه‌مند شدند.

اصلاح نظام اطلاع رسانی، یا ترویج فرهنگ مطالعه و تحقیق؟

سالهاست که از مشکلات موجود در نظام اطلاع رسانی و کتابخانه‌های کشور صحبت می‌شود. و این امر، به عنوان مانع اصلی برای پیشرفت روند تحقیق و پژوهش معرفی می‌گردد. مقالات فراوان اما پراکنده‌ای در این زمینه، در نشریات مختلف به نگارش در آمده و حتی در سمینارهای چندی مانند: سمینار کتاب و کتابداری در سال ۱۳۶۰ در دانشگاه مشهد، سمینار کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی در سال ۱۳۶۷ در دانشگاه علوم پزشکی مشهد، سمینار کاربردی مراکز و سازمانهای پژوهش فرهنگی و اطلاع رسانی در سال ۱۳۶۹

در تهران (توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی)، سمینار کتابداری در سال ۱۳۷۱ در دانشگاه مشهد، و غیره برگزار گردیده؛ اما مشکلات همچنان به قوت خود باقی است و چه بسا بیشتر هم شده است.

دلیل عمده این وضعیت، آن است که ضعف در سیستم اطلاع رسانی، خود نه تنها مسئله اصلی محسوب نمی شود؛ بلکه صرفاً یک معلول است و مشکل در درجه اول، نه از مراکز اطلاع رسانی، که از ضعف در فرهنگ مطالعه و تحقیق در جامعه ما نشات می گیرد و کمی و کاستیها ریشه در آن دارد. و در واقع، همین نکته مهم است که باید در ابتدا مورد توجه قرار گیرد. در این مقاله، سعی شده است ریشه های ضعف در فرهنگ مطالعه و تحقیق و ارتباط آن با نظام اطلاع رسانی مورد بحث و تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

با توجه به نیاز و تقاضا، عرضه کتابخانه های ما بسیار خوب بوده و در حد کاملاً قابل قبولی است! ما از جهت کمبود کتابخانه و مراکز اطلاعاتی و منابع تحقیق ابداء مشکل نداریم! این همه شکوه ها از کمبود، بدون توجه به نیاز مراجعان و متقاضیان اطلاعات از کتابخانه ها نوشته شده و اصلاً درد دل واقعی اکثریت قریب به اتفاق جامعه ما نیست؛ بلکه همه دردهای فرضی است، اصولاً کتابخانه های ما، در عرصه عرضه و تقاضا گاهی حتی بیش از تقاضا و نیاز عرضه کرده اند، به خاطر همین مسئله اگر از دیدگاه اقتصادی صرف به آن نگاه کنیم، اسراف هم کرده اند، صدها هزار دیپلمه، هر سال در کنکور دانشگاهها شرکت می کنند و هزاران نفر از آنها نیز در امتحانات آن قبول می شوند. در حالیکه اکثریت آنها حتی در تمام عمرشان از کتابخانه ای استفاده نکرده اند. هزاران دانشجو در دانشگاههای کشور مشغول تحصیل اند که اکثر آنها با کتابخانه کاری ندارند و آنهایی هم که مراجعه میکنند، یا برای خواندن جزوه درسی شخصی است، و یا برای استفاده از چند کتاب محدود درسی که به وفور و به تعداد مکرر در کتابخانه دانشکده موجود است.

این جریان، حتی به شکلی در میان استادان دانشگاهها - اگر که از استثناء نمی تواند به عنوان قاعده به حساب آید، نیز کم و بیش دیده می شود. اینجانب خود، بارها شاهد بوده ام که برخی از اعضاء هیئت علمی، پس از فشاری زیاد برای سفارش و خرید سریع نشریه و یا کتابی علمی از خارج توسط

کتابخانه، پس از رسیدن آن، خود هیچ گاه به سراغ آن نیامده اند، تا چه رسد به دیگران! و در چنین اوضاع و احوالی، نه تنها دانشجویان با الفبای تحقیق آشنایی ندارند؛ بلکه حتی کم نیستند استادانی که آنها نیز با امر تحقیق بیگانه اند.

با این اوصاف، آیا هنوز باید بگوییم که کتابخانه های ما مشکل دارند؟ میزان مراجعه با سوادان ما به مراکز اطلاع رسانی این چنین است. بیسوادان - که اکثریت افراد جامعه را تشکیل می دهند - که واقعا نمی توانند کاری با کتابخانه داشته باشند.

زمانی که می بینیم دانشگاههایی حتی بدون داشتن کتابخانه شروع به کار می کنند، دانشجو آموزش می دهند، باید قبول کنیم که اگر بالاترین مراکز آموزشی به این نحو از خدمات کتابخانه ای و کتابخانه بی نیازند، ما کتابداران یا دست اندر کاران مراکز اطلاع رسانی به منزله کاسه های داغتر از آتش خواهیم بود. اگر سخن از کمبودها و کاستیهای آن به میان آوردیم و ناله و شکوه سر دهیم. و بیخود نیست که کسی هم به این انتقادات توجه نمی کند و اصلاً گوش شنوایی برای آن پیدا نمی شود و به عبارت دیگر، خود می گوییم و خود هم می شنویم و سخن فراتر از این هم نمی رود.

مگر غیر از این است که ما آشنایان با امور کتابخانه، چه بسا دیده ایم حتی زمانی که تنها متخصص امور اطلاع رسانی و کتابداری یک دانشگاه، که عهده دار و مسئول اداره کتابخانه های آن بوده، بدون دلیلی توسط مسئولان دانشگاه برکنار می شود و فردی کاملاً نا آشنا و بدون اطلاع از این فن به جایش گذاشته می شود. اصلاً آب از آب تکان نمی خورد. نه کوچکترین خللی، در امر آموزش دانشگاه به وجود می آورد و نه کمترین ضایعه ای در امر پژوهش (اگر که واقعا وجود داشته باشد)؛ نه دانشجویی متوجه این تغییر می شود و نه حتی استادی دچار مشکل می گردد. و این چنین است که، بودجه فراوانی که صرف

تاسیس و راه اندازی این کتابخانه ها، از جهت ساختمان و تجهیزات، حقوق پرسنل، خرید مواد و منابع و غیره می شود (حتی در حد موجود)، اکثراً هرز می رود و بازده اش، بسیار کمتر از سرمایه گذاری برای

آن است. بنابراین، مشکل بنیادی را، نه در نظام اطلاع رسانی، بلکه در پدیده دیگری که علت آن محسوب می شود، یعنی فرهنگ مطالعه و تحقیق در جامعه، باید جستجو نمود که منشا همه مشکلات در این زمینه است. زیرا که اگر کم کاری کبد به صورت لک صورت پدیدار گردد، راه معالجه آن استفاده از کرم ضد لک نیست؛ بلکه چاره اساسی رفع مشکل کبد است.

در زمان ما، علی رغم کوششهای گوناگونی که برای باسواد کردن مردم صورت می گیرد، هنوز خیل عظیمی از مردم کشور ما را افراد بی سواد تشکیل می دهد. تمدن امروز رشد اجتماعی را به مقیاس وسیع مدیون سطح دانش عمومی می پندارد. بر اساس این باور نسبت با سواد جمعیت به عنوان یکی از مظاهر پیشرفت مورد توجه است ... خواندن و نوشتن اولین و ساده ترین وسیله رشد فکری است و تعمیم آن منشا رشد و توسعه اجتماعی است. آنجا که بیسوادی، به صورت پدیده غالب، اکثریت افراد جامعه را در برمی گیرد، بی خبری نیز مشخصترین ویژگی جمعی است و در بی خبری، هیچگونه رشد و تعالی نمی توان یافت ... در دنیای امروز، نسبت باسوادی جامعه به عنوان یکی از شاخصهای رشد و توسعه شناخته می شود. بعد از مشکل بزرگ بی سواد، مشکل نوسوادان به چشم می خورد. این گروه که با زحمات زیاد و صرف بودجه ای قابل توجه، در جریان سوادآموزی، خواندن و نوشتن رایاد می گیرند، عملاً مواد خواندنی مورد نیاز خود را در اختیار ندارند و اگر پس از گذشت زمان، آنچه را که یاد گرفته اند فراموش نکنند، حداقل در جرگه کسانی قرار می گیرند که دارای سواد مرده و غیر قابل تحرک اند و آن طور که انتظار می رود از این سواد بهره ای نخواهند برد. از طرفی در طبقه باسواد و تحصیل کرده نیز، همان طور که اشاره شد، نه اقبالی جدی به مطالعه وجود دارد و نه احساس نیاز و نه عادت به آن. و این در حالی است که ما در عصر اطلاعات زندگی می کنیم. اطلاعات تولید شده در جهان، به قدری زیاد است که ما را با انفجار اطلاعات آلودگی اطلاعات و رشد بیش از حد اطلاعات مواجه ساخته است. تخمین زده می شود که هر ساله تنها نزدیک به ۴۰۰ تا ۵۰۰ هزار گزارش تحقیق در دنیا منتشر می شود. و این رشد شتابان، همچنان ادامه دارد. سرمایه و نیروی فکر و کار بسیار زیادی

برای سازماندهی، انباشت و بازیابی اطلاعات صرف می‌گردد. تا آنجا که شاخص عقب ماندگی و پیشرفت جوامع بشری از میزان درآمد سرانه، به میزان اطلاعات سازمان یافته و قابل دسترسی در جامعه تبدیل شده است. در استفاده از اطلاعات از همه مهمتر آماده سازی محیط اجتماعی - فرهنگی و آموزش افراد است که نباید از آن غافل ماند. بنابراین، در چنین شرایطی از زمان، با توجه به گسترش و اهمیت روزافزون اطلاعات علمی و نیاز به استفاده از آن، و برای آماده کردن و مستعد نمودن زمینه بهره‌وری از این اطلاعات، و ایجاد احساس نیاز واقعی به آن، قبل از همه به یک برنامه ریزی وسیع و حساب شده در جهت ترویج فرهنگ مطالعه و تحقیق نیاز داریم که در اینجا، فقط به صورت بسیار مختصر و فهرست وار، به رئوس آن اشاره می‌شود:

الف. انجام تغییرات لازم در نظام آموزشی مدارس، بدانگونه که مطالعه کتابهای جنبی و انجام تحقیقات ابتدایی جزو برنامه موظف درسی دانش آموزان قرار گیرد. و در این ارتباط، کتابهای سودمند مناسبی در زمینه های موضوعی متنوع به طور گسترده و با استفاده از آخرین روشها و تکنیکهای فنی و علمی برای هر سطح و هر کلاس، تالیف و انتشار یافته و در کتابخانه هر مدرسه در اختیار دانش آموزان قرار گیرد؛

ب. آموزش روشهای ساده و عملی کتابداری به کتابدار معلم های تمامی مدارس هر شهر و منطقه،

ج. روش استفاده از کتاب و کتابخانه و انجام تحقیقات ابتدایی، به عنوان یک کتاب درسی تدوین و به دانش آموزان ارائه شده و برای هر درس تعیین گردد. و در این میان، کوشش به عمل آید که با استفاده از تجربیات علمی، دانش آموز نه فقط یک کار اجباری و موظف درسی، بلکه با علاقه و انگیزه به مطالعه و تحقیق رو آور گردد؛

د. به امر تحقیق و پژوهش در دانشگاهها و مراکز پژوهشی توجه بسیار جدی تر مبذول، و برنامه های موظف تحقیقاتی و نیز درس آشنایی با کتابخانه و روش تحقیق در برنامه درسی کلیه رشته های دانشگاه گنجانیده شود؛

ه. برای نظام تحقیقات در کشور، با جمع آوری و استفاده از نظریات و تجربیات کلیه محققان و پژوهشگران، در طی سمینارهای تخصصی و مستمر و جدی و با پشتوانه اجرایی، برنامه ریزی جامع و مدونی به عمل آمده تا بدان وسیله:

۱. اولویتها را در این زمینه شناسایی و معرفی نماید .
۲. مانع کارهای تکراری و موازی در تحقق گردد.
۳. مشوق تحقیق و پژوهش و رواج فرهنگ آن شود.
۴. شبکه ای منسجم و فعال در امر پژوهش را پایه گذاری نماید.
۵. با رشد و شکوفایی تحقیق و پژوهش و در نتیجه ایجاد نیاز روزافزون و واقعی به مراکز اطلاع رسانی، همزمان به طور جدی به گسترش این مراکز اقدام نموده و برای رفع مشکلات آنها در جهت ارائه خدمات مورد تقاضا به پژوهشگران چاره اندیشی اساسی نماید .
۶. از آنجا که در اکثر رشته ها هر گونه پژوهش بنیادی، به اطلاعات وسیع در سطح جهانی نیاز دارد با استفاده از تکنولوژی پیشرفته اطلاع رسانی، ارتباط محققان داخلی را با آخرین فعالیتهای انجام شده و داده های علمی در آن زمینه در دنیا برقرار نماید.
۷. رهبری و ترویج امر پژوهش و حمایت از پژوهشگران را با فراهم آوردن امکانات تحقیق به جای مدرک گرایی در دانشگاهها و به طور کلی ایجاد انگیزه های لازم برای انجام پژوهش در میان جامعه تحصیل کرده مملکت، بر عهده گیرد .
۸. و بالاخره با انتشار مرتب نشریات نقد کتاب و آثار تحقیقی، معرفی و تشویق فعالیتهای پیشرفته پژوهشی، اخبار و رویدادهای پژوهشی و غیره علاقه مندان به تحقیق را در جریان این گونه مسائل قرار دهد.

- فواید مطالعه و کتابخوانی در کودکان و نوجوانان

www.motameni.org

یادگیری تکنیکهای تندتر خواندن الزاماً مزیتی ایجاد نمیکند.
شاید برای خواندن رمان یا روزنامه ها، تندخوانی مفید باشد، اما
در مورد کتابهای آموزشی چنین نیست.

همه‌ی ما با آن یار مهربان کم‌وبیش آشنا هستیم، اما در دنیای اینترنت و رسانه‌های گوناگونی که به‌سادگی در دسترس همه قرار دارند، لذت غرق شدن در صفحات یک کتاب خوب، به‌راحتی فراموش شده است. با وجود اینکه سرانه‌ی مطالعه بسیار پایین است و با گسترش شبکه‌های مجازی، این سرانه روزبه‌روز کمتر هم می‌شود، کتاب خواندن چیزی فراتر از یک سرگرمی ساده یا یک تکلیف درسی است. باور کنید یا نه، فواید کتاب بیشتر از آن چیزی است که فکرش را می‌کنید. همراه ما باشید، می‌خواهیم درباره‌ی فواید کتاب و کتابخوانی مطالبی بیاموزیم.

امروزه، مطالعه‌ی ما به خواندن آخرین پست‌های فیس‌بوک و توئیتر محدود شده است. بسیاری از ما، آخرین باری را که کتاب خوانده‌ایم، به‌یاد نمی‌آوریم. اما باید بدانید که مطالعه‌ی روزانه فواید بسیار زیادی دارد که ما با ترک مطالعه، از مزایای فوق‌العاده‌ی آن بی‌بهره می‌مانیم.

۱. افزایش آرامش و کاهش استرس

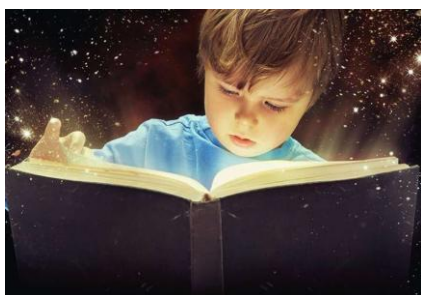
اگر در زندگی روزمره استرس زیادی را تجربه می‌کنید، کتاب بخوانید. تحقیقات انجام‌شده در سال ۲۰۰۹ در دانشگاه ساسکس (Sussex) نشان داد که مطالعه کردن، مؤثرترین روش برای مقابله با استرس است. کتاب خواندن حتی از فعالیت‌های محبوبی مانند گوش دادن به موسیقی، لذت بردن از یک فنجان چای یا قهوه و قدم زدن، در حفظ آرامش هنگام مواجهه با مشکلات و مقابله با استرس بسیار مؤثرتر است.

نتایج این تحقیقات با ارزیابی ضربان قلب و تنش‌های عضلانی مورد بررسی قرار گرفته بود. شرکت‌کنندگان در این پروژه‌ی تحقیقاتی تنها ۶ دقیقه بعد از شروع به خواندن و ورق زدن کتاب، آرامش را احساس می‌کردند.

یکی از محققان این پروژه، دکتر دیوید لوئیس (David Lewis) در گفت‌وگو با تلگراف اعلام کرد:

«فرقی نمی‌کند که چه کتابی را برای خواندن انتخاب کنید، زمانی که غرق در ماجرا و موضوع کتاب می‌شوید، از دنیای نگرانی‌ها و استرس‌های روزمره فاصله می‌گیرید و زمانی را برای کشف تخیلات و دنیای نویسنده صرف می‌کنید».

فرقی نمی‌کند که چقدر یا چرا استرس دارید. غرق شدن در دنیای یک کتاب خوب، حال و هوای شما را عوض می‌کند. یک رمان خوب شما را به دنیای دیگری می‌برد و یک مقاله‌ی درگیرکننده و جذاب، حواس شما را از مشکلات و ناراحتی‌های فعلی‌تان پرت می‌کند و موجب آرامش می‌شود.

۲. تقویت ذهن و حفاظت از آن

طبق تحقیقاتی که در مجله‌ی آنلاین نورولوژی (Neurology) منتشر شده است، خواندن کتاب در تمام

طول عمر باعث می‌شود که مغز در سنین پیری، توانایی خود را حفظ کند. این تحقیق روی ۲۹۴

شرکت‌کننده‌ای صورت گرفته بود که همگی در میانگین سنی ۸۹ سال از دنیا رفتند. نتایج تحقیقات

ثابت کرد روند کاهش قدرت حافظه‌ی کسانی که در طول عمر خود فعالیت‌های تحریک‌کننده‌ی ذهن

مثل کتاب خواندن را به‌طور مرتب انجام می‌دادند، بسیار کمتر از کسانی است که چنین فعالیت‌هایی را

در برنامه‌ی روزانه‌ی خود نگنجانده بودند.

همچنین این تحقیقات نشان داد کسانی که در طول زندگی خود فعالیت ذهنی داشتند، ۳۲ درصد کمتر از دیگران با مشکلات ذهنی در دوران پیری مواجه می‌شوند. سرعت کاهش توانایی مغز و حافظه در کسانی که فعالیت ذهنی ندارند، ۴۸ درصد بیشتر است.

یکی از محققان این پروژه به نام رابرت ویلسون (Robert. S. Wilson) از مرکز پزشکی دانشگاه راش (Rush University) شیکاگو در مطلبی عنوان کرد:

«تحقیقات ما نشان داده است که به کار گرفتن مغز از طریق فعالیت‌های ذهنی در تمام طول زندگی از کودکی تا دوران پیری، برای سلامت مغز در دوران پیری بسیار ضروری است. با توجه به این مطلب، ما نباید تأثیر کارهای روزمره مثل خواندن و نوشتن را بر خود، فرزندان و والدین مان، نادیده بگیریم.»

۳. تحریک ذهنی و پیشگیری از آلزایمر

تحقیقات نشان داده است که تحریک ذهن و فعال نگه داشتن آن با تکنیک‌های تقویت حافظه، روند ابتلا به آلزایمر و زوال عقل در سنین بالا را کند می‌کند یا حتی از آن پیشگیری می‌کند. فعال نگه داشتن مغز مانع کاهش قدرت آن می‌شود. مغز هم مثل سایر عضلات بدن برای اینکه سالم و قوی بماند نیاز به تمرین دارد. علاوه بر کتاب خواندن، درست کردن پازل، بازی‌های کامپیوتری و بازی‌های فکری مثل شطرنج، تأثیرات مثبت خود را در تحریک ذهن ثابت کرده‌اند.

طبق تحقیقات منتشر شده در مجله‌ی علمی PNAS در سال ۲۰۰۱، بزرگسالانی که فعالیت‌های درگیرکننده‌ی مغز مثل کتاب خواندن و حل معما انجام می‌دهند، کمتر به بیماری آلزایمر مبتلا می‌شوند. البته محققان، این رابطه را رابطه‌ی پیوستگی می‌دانند نه علت و معلول.

در توضیح این تحقیقات آمده است:

«این نتایج به این دلیل به دست آمده است که عدم فعالیت مغز یکی از عوامل ایجاد آلزایمر یا انعکاس تأثیرات پنهان این بیماری است.»

دکتر رابرت فریدلند (Robert P. Friedland) از محققان این پروژه در گزارش به USA Today اعلام کرده است:

«مغز هم عضوی مانند سایر اعضای بدن است و با توجه به استفاده‌ای که از آن می‌شود، پیر و فرسوده خواهد شد. همان‌طور که فعالیت‌های فیزیکی باعث قوی‌تر شدن قلب، عضلات و استخوان‌بندی می‌شود، فعالیت‌های ذهنی هم مغز را در برابر بیماری‌های مربوطه، مقاوم می‌کند.»

۴. داشتن خواب راحت

بسیاری از متخصصان اختلالات خواب، توصیه می‌کنند که یک برنامه‌ی روزانه برای کاهش استرس و آماده شدن برای خواب در نظر بگیریم و کتاب خواندن یکی از بهترین روش‌ها برای مقابله با اختلالات خواب است. لامپ‌های پرنور و نور ساطع شده از وسایل الکترونیکی این پیام را به مغز می‌فرستند که زمان بیداری است و موقع خواب فرا نرسیده است. بنابراین به جای خواندن پی‌دی‌اف در لپ‌تاپ، کتابی را زیر نور ملایم مطالعه کنید تا در کمتر از ۳۰ ثانیه به خواب بروید.

همدلی یا هم‌احساسی درک احساس و فهم تجربه‌ی حسی دیگران که با قراردادن خود در جایگاه آنها حاصل می‌شود. طبق تحقیقات منتشرشده در مجله‌ی **PLOS ONE**، غرق شدن در داستان‌ها و افسانه‌ها، می‌تواند همدلی و هم‌احساسی را در فرد تقویت کند. این تحقیقات در قالب دو آزمایش انجام گرفت و نتایج آن نشان داد کسانی که تحت تأثیر یک کتاب قرار گرفته بودند، همدلی بیشتری نسبت به دیگران احساس می‌کردند.

محققان این پروژه در گزارش‌های خود اعلام کردند:

نتایج به‌دست آمده از دو مطالعه‌ی تجربی نشان داد که پس از یک هفته خواندن داستان‌های تخیلی

نویسندگانی مانند آرتور کانن دوایل (**Arthur Conan Doyle**) یا ژوزه ساراماگو (**José**)

(**Saramago**)، مهارت‌های هم‌احساسی در افراد به شکل چشم‌گیری افزایش یافته است.

۶. مقابله با افسردگی با مطالعه‌ی کتاب‌های خودیاری

مطالعه‌ی کتاب‌های خودیاری یا **Self-help** می‌تواند نقش مؤثری در بهبود زندگی افراد داشته باشد. یک تحقیق در مجله‌ی **PLOS ONE** منتشر شده است که نشان می‌دهد خواندن کتاب‌های خودیاری یا کتاب‌درمانی، همراه با جلسات حمایتی که نحوه‌ی استفاده از کتاب‌ها را توضیح می‌دهد، پس از یک سال موجب کاهش سطح افسردگی می‌شود.

کریستوفر ویلیامز (**Christopher Williams**) از دانشگاه گلاسکو در مورد این تحقیقات به بی‌بی‌سی اعلام کرد:

«ما در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدیم که مطالعه‌ی چنین کتاب‌هایی، تأثیرات بالینی قابل توجهی در روند بهبود افسردگی دارد و یافته‌های ما بسیار دلگرم‌کننده هستند. افسردگی باعث تضعیف انگیزه‌ی افراد می‌شود و این باور را ایجاد می‌کند که تغییر برای چنین افرادی غیرممکن است.»

کتاب‌های خودیاری حتی در موارد افسردگی‌های حاد هم می‌توانند مفید واقع شوند. طبق بررسی‌های انجام‌شده توسط دانشگاه منچستر که در سال ۲۰۱۳ منتشر شده است، افرادی که دچار افسردگی‌های شدید هستند به اندازه‌ی افرادی که افسردگی کمتری دارند، می‌توانند از فواید مطالعه‌ی کتاب‌های خودیاری و وب‌سایت‌های تعاملی بهره‌مند شوند.

۷. افزایش آگاهی

هر چیزی که می‌خوانید، اطلاعات جدیدی به اندوخته‌های قبلی خود اضافه می‌کنید. این اطلاعات، هر چند کوچک، مطمئناً روزی به کارتان می‌آیند. هرچه دانش و آگاهی بیشتری داشته باشید، برای غلبه بر چالش‌های زندگی آماده‌تر خواهید بود. خودتان را در شرایط سختی تصور کنید. فراموش نکنید هر چیزی که دارید از قبیل پول، کار و حتی سلامتی ممکن است روزی از دست‌تان برود، اما دانش و آگاهی و مهارت‌های شما ست که همواره با شما می‌ماند.

۸. گسترش دایره‌ی لغات

این مورد هم در تناسب با موردی که پیش‌تر اشاره کردیم قرار دارد. هرچه بیشتر کتاب بخوانید با کلمات جدیدتر و بیشتری مواجه می‌شوید و ناخودآگاه از آنها بیشتر در مکالمات روزمره‌ی خود استفاده می‌کنید. داشتن فن بیان و بلاغت در گفتار، در زمینه‌های حرفه‌ای و شغلی کمک بسیار بزرگی به شما خواهد کرد. اینکه بدانید می‌توانید در سطح بالا و با اعتماد به نفس بیشتری صحبت کنید، عزت نفس شما را افزایش می‌دهد.

در مسائل مربوط به شغل و حرفه‌تان هم اگر فردی اهل مطالعه و دارای فن بیان عالی باشید و درمورد موضوعات مختلف آگاهی نسبی داشته باشید، امکان ارتقای شغلی شما بیشتر و سریع‌تر فراهم می‌شود. در مقابل، کسانی که دامنه‌ی لغات محدودی دارند و اطلاعات کمی از پیشرفت‌های علمی و وقایع روز دارند، فرصت ارتقای شغلی را از خود می‌گیرند.

خواندن کتاب برای یادگیری بهتر زبان‌های جدید هم بسیار حیاتی و مهم است. زبان‌آموزی که با کلمات بیشتری در محتواهای مختلف درگیر باشد، دامنه‌ی لغات وسیع‌تری دارد و در خواندن و نوشتن فصیح‌تر است.

زمانی که کتابی را می‌خوانید، باید مجموعه‌ای از کاراکترها، پیش‌زمینه‌ی آنها، آمال و آرزوها، سرگذشت و اختلافات جزئی آنها را به خاطر بسپارید. همچنین تمام فاکتورهای فرعی را که بر روند داستان و کتاب تأثیرگذار هستند، باید در ذهن داشته باشید. همان‌طور که می‌بینید، برای اینکه بتوانید یک کتاب و داستان را دنبال کنید باید چیزهای زیادی را به خاطر بسپارید اما مغز یک عضو شگفت‌انگیز است و به راحتی این اطلاعات را حفظ می‌کند. نکته‌ی شگفت‌انگیزی که در مورد عملکرد مغز وجود دارد این است که هر بار که شما مطلب جدیدی را به ذهن می‌سپارید، مغز، سیناپس‌ها یا مسیرهای عصبی جدیدی می‌سازد و مسیرهای قبلی را تقویت می‌کند. این روند به تقویت حافظه‌ی کوتاه‌مدت و ثبات خلق و خو کمک می‌کند.

۱۰. تقویت مهارت تفکر تحلیلی

آیا تابه حال برای تان پیش آمده که یک داستان معمایی و مرموز خوانده باشید و پیش از تمام شدن کتاب، معمای داستان را حل کرده باشید؟ اگر این مورد را تجربه کرده‌اید به این معناست که توانسته‌اید با کنار هم گذاشتن اطلاعات و جزئیات موجود در داستان و دسته‌بندی آنها، تفکر انتقادی و تحلیلی را به کار بگیرید و معما را حل کنید. این توانایی در تحلیل جزئیات برای نقد داستان هم به کارتان می‌آید. می‌توانید مشخص کنید که آیا یک اثر به خوبی به رشته‌ی تحریر در آمده است؟ آیا شخصیت‌های داستان به دقت پرداخته شده‌اند؟ آیا خط کلی داستان، منطقی و درست پیش می‌رود؟ و سؤال‌هایی از این دست. اگر فرصتی پیش بیاید تا در مورد یک کتاب با دیگران بحث و گفت‌وگو کنید، می‌توانید به روشنی نظرات خود را بیان کنید چرا که برای درک بهتر تمام جنبه‌های درگیر در کتاب، زمان صرف کرده‌اید.

۱۱. افزایش تمرکز

ما روزانه با رسانه‌های زیادی روبه‌رو هستیم و اینترنت توجه ما را به هزاران جنبه‌ی مختلف جلب می‌کند. ما هر روز در آن واحد چندین کار را با هم انجام می‌دهیم. در یک بازه‌ی زمانی پنج دقیقه‌ای ممکن است هم کار خود را انجام بدهیم، هم ایمیل‌هایمان را چک کنیم، هم از طریق نرم‌افزارهای گوناگون با دو نفر دیگر هم‌زمان چت کنیم. یک نگاه‌مان به توئیتر است و یک نگاه‌مان به نوتیفیکیشن اسمارت‌فون و در عین حال با همکاران خود هم تعامل داریم. این رفتار باعث افزایش استرس و کاهش بهره‌وری می‌شود. زمانی که کتاب می‌خوانید، تمام توجه شما معطوف داستان می‌شود، دنیای اطراف را فراموش می‌کنید و در جزئیات داستان غرق می‌شوید.

برای اینکه اثرات شگفت‌آور مطالعه بر افزایش تمرکز را مشاهده کنید، هر روز قبل از شروع به کار، ۱۵ تا ۲۰ دقیقه کتاب بخوانید. مثلاً در مسیر و زمانی که سوار مترو هستید تا به محل کار برسید، برای مطالعه وقت بگذارید. خواهید دید که با مطالعه، در محیط کار تمرکز بیشتری خواهید داشت.

۱۲. بهبود مهارت نوشتن

این مورد ارتباط مستقیمی با افزایش دامنه‌ی لغات دارد. خواندن آثار خوب و ارزشمند تأثیر چشم‌گیری بر توانایی نوشتن دارد. تجربه‌ی وزن کلام، روانی بیان و سبک نوشتاری نویسندگانه‌ی مختلف، بر سبک نوشتن ما تأثیر می‌گذارد.

همان‌طور که موسیقی‌دان‌ها بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و از هم تأثیر می‌پذیرند و نقاشان از تکنیک‌های اساتید قبل از خود الگو می‌گیرند، نویسندگان هم با خواندن آثار دیگران، یاد می‌گیرند که چطور افکار خود را در قالب نثر به رشته‌ی تحریر درآورند.

۱۳. آرامش خاطر

علاوه بر اینکه خواندن کتاب خوب موجب آرامش فرد می‌شود، موضوعی که در مورد آن مطالعه می‌کنید هم می‌تواند آرامش خاطر را برای شما به ارمغان بیاورد. مثلاً خواندن متن‌های معنوی می‌تواند فشار خون را کاهش بدهد و احساس آرامش را در فرد ایجاد کند. تحقیقات نشان داده است که کتاب‌هایی با موضوع خودیاری، به بهبود کسانی که اختلالات خلقی و بیماری‌های روانی خفیف دارند کمک می‌کند.

۱۴. مطالعه، یک سرگرمی رایگان برای زندگی باکیفیت‌تر

بسیاری از ما دوست داریم خودمان کتاب بخریم، برای آن حاشیه‌نویسی کنیم و صفحات موردعلاقه‌ی خود را مشخص کنیم تا در مراجعات بعدی به آنها دسترسی داشته باشیم. اما این روزها خرید کتاب ممکن است بسیار گران تمام شود و ما نتوانیم تمام کتاب‌های موردعلاقه‌مان را بخریم. برای اینکه یک سرگرمی ارزان و حتی رایگان داشته باشید، به کتابخانه‌ی محله‌ی خود سر بزنید و از هزاران کتابی که در کتابخانه وجود دارد به رایگان یا با پرداخت هزینه‌ی بسیار اندکی استفاده کنید.

کتابخانه‌ها معمولاً در هر موضوعی که فکر کنید کتاب دارند و از آنجایی که هر از چندگاهی کتاب جدید به مجموعه‌ی خود اضافه می‌کنند یا با سایر کتابخانه‌ها، کتاب مبادله می‌کنند، همیشه منابع جدید برای خواندن در اختیارتان قرار دارد.

اگر در نزدیکی شما کتابخانه نیست یا برای رفتن به کتابخانه به دلایل مختلف، مشکل دارید می‌توانید از منبع وسیع کتاب‌های الکترونیکی استفاده کنید. این کتاب‌ها را می‌توانید از طریق کتابخوان‌های الکترونیکی، تبلت یا حتی کامپیوتر مطالعه کنید. هزاران منبع رایگان در سراسر اینترنت وجود دارد که از آنها می‌توانید کتاب‌های رایگان دانلود کنید.

هر سلیقه‌ای که داشته باشید، کتابی وجود دارد که توجه شما را جلب کند. با توجه به علاقه‌ی خود یک زمینه را انتخاب کنید و مطالعه را از آن شروع کنید؛ ادبیات کلاسیک، شعر، مجلات مد، بیوگرافی، کتاب‌های مذهبی، کتاب‌های خودیاری، ادبیات خیابانی، رمان‌های عاشقانه و هر موضوعی که توجه‌تان را جلب می‌کند.

ارزش کتاب و کتابخوانی

گستره کتاب:

کتاب مثل اقیانوس بیکرانی است که ناشناخته های بسیاری دارد و هر کس به فراخور حالش دل به ژرفای آن می سپارد و با انبانی پُر باز می گردد. در این دریای عمیق معرفت، گوهرهای نابی وجود دارد که تنها تلاشگران چیره دست می توانند به آن دست بیابند .

میراث ماندگار:

کتاب میراثی ماندگار و پدیده‌ایی شکوهمند و با ارزش است که زندگی بشر را روشن می کند و خداوند بزرگ معجزه ابدی آخرین فرستاده‌اش را کتاب قرار داد؛ کتابی که سرآمد همه کتاب هاست. آیین آسمانی ما، پرچمدار کتاب و کتابخوانی است. اگر در تاریخ اسلام کاوش کنیم، این حقیقت را که اسلام، دین اندیشه و معرفت، آیین دانش و معنویت است به روشنی در می یابیم . ما وارث نظام گرانبها و فرهنگ پویا و تمدن والای اسلامی هستیم، تا به چه میزان با برخورداری از آثار مکتوب در راه احیای این فرهنگ بکوشیم .

سرگذشت کتاب:

کتاب در طول سالیان دراز، سرگذشتی تلخ و شیرین داشته است، زمانی در غربت و تنهایی و زمانی در اوج شکوفایی بوده است اما نقش برجسته و سازنده کتاب در تکامل فردی و اجتماعی مشهود است. سزاوار نیست به چنین عنصر مهمی کم توجه باشیم و آن را فراموش کنیم .

زیباترین جلوه آفرینش:

کتاب را باید یکی از زیباترین و مهم ترین جلوه های فرهنگی بدانیم و آن را از گرانسنگ ترین پدیده ها و میراث بشر به حساب بیاوریم. شکوه این ارزش را باید در تابش «الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ؛ پرودرگاری که به قلم آموخت» جستجو کنیم. خداوند یگانه به قلم و حرمتش سوگند یاد کرده و معجزه همیشه جاوید آخرین سفیر سعادت را کتاب آسمانی دانسته است. این نشانه روشن، افزون بر پیشینه پر بار فرهنگیان و شمار کتاب ها و کتابخانه ها و کتاب نگاران و نام آوران، ما را ترغیب می کند ریشه های کهن و مانای کتاب را با نگرشی نو، به بررسی بنشینیم .

نگاشته های روشنی بخش:

کتاب مثل خورشید، فضای زندگی ما را روشن می کند و نور و گرمی می بخشد. کتاب مانند باران بر سرزمین دل ها می بارد و گلبوته های اندیشه را بارور می کند و طراوت می بخشد. کتاب نقش پرندگان را به انسان ارزانی می دارد و او را به پرواز در آسمان اندیشه رهنمون می سازد. کتاب در پیشرفت های روز افزون بشر، در عرصه دانش و نوآوری و فرهنگ، نقش فعال داشته است. بی شک آن هایی که گام های بلندی در وادی ادب و فرهنگ و دیگر زمینه ها برداشته اند، با کتاب و کتابخوانی بیگانه نبوده اند .

ابزار دینی – فرهنگی:

تمامی ادیان آسمانی و مردان بزرگ تاریخ، از طریق کتاب جاودانه مانده اند و این گویای اهمیت عنصر کتاب در پویایی جامعه است . روابط و تبادل فرهنگی جوامع بشری نیز در پرتو کتاب پر رونق شده است .

کتاب مرجع:

بهترین، مهم ترین و اصیل ترین کتاب مرجع برای کارهای مطالعاتی و تحقیقاتی، کلام آسمانی حق یعنی قرآن کریم است، مبادا در مراجعه به این کتاب ارزشمند و بهره‌وری از این منبع شگرف الهی، کوتاهی کنیم و از دریای بیکران رحمت و شفای آن غافل بمانیم. اگر توانایی خواندن آن را نداریم، دست کم ترجمه آن را بخوانیم و با آن انس و پیوند داشته باشیم، تا چاره درد و رنج خود کنیم و به تشویش‌ها و پریشانی‌ها پایان دهیم، زیرا شفای دردمندان در آن است .

میراث ملی:

فرهنگ و تمدن ایرانی و اسلامی، در گذشته و حال، هزاران کتاب در رشته‌های مختلف نوشته و به بشر هدیه داده است، آثاری که در میان کتاب‌های دیگر، مثل آفتاب عالمتاب و هم چون نسیم بهاران، روح نواز و سلامتی بخش است. پاسداری از این میراث شکوهمند یکی از وظایف ما می‌تواند باشد. نگارش و چاپ و نشر کتاب خوب و کمک به گسترش فرهنگ کتابخوانی می‌تواند یکی از تکالیف مهم همه فرهنگ دوستان به شمار آید .

مأده آسمانی:

کتاب غذای روح آدم است، اگر سالم و نشاط آور و نیروبخش باشد، اما اگر مسموم و زیان‌آور باشد، حتی اگر با ظاهری آراسته و دلربا عرضه شود، باید فضای جان و دل را از آن دور نگه داریم و مواظب باشیم دل و دین ما را فاسد نکند .

پدیدآوردگان:

نویسنده با ایمانی که با عشق و سوز می نویسد، می داند اثر و کارش بسیار ثمربخش و مؤثر است، او می داند بازتاب و نتیجه کارش پر دامنه و گسترده است. نویسندگی یکی از هنرهای ارزشمندی است که امکان پرواز اندیشه ها را فراهم می آورد و با ایجاد ارتباط می تواند زمینه ساز تحولات و دگرگونی های فردی و اجتماعی باشد. نویسنده هنرمندی است که با پدید آوردن آثار پر جاذبه خود، شور زندگی را در ما پایبند می کند .

نویسنده خوب:

آثار ارزشمند نویسنده های خوب، مثل گنج و دارایی هایی هستند که همگان را بهره مند می سازند. نویسندگان باید پاسخگوی سؤال ها و مشکلات خوانندگان به ویژه جوانان باشند و با دنیای جوانان ارتباط برقرار کنند و دست آن ها را گرفته، مشکلات شان را حل کنند. نوشتن تلاشی در راه خدمت به فرد و جامعه و مدد رساندن به آن ها برای پیدا کردن راه های بهتر زندگی است، زندگی مفید و پربار و با انگیزه و هدف .

مدد از کتاب الهی:

در همه حال از کتاب الهی مدد می گیریم تا توفیق و رستگاری به روی مان گشوده شود و توفیق روزافزون دست اندرکاران نشر و احیای متون دینی و فرهنگی را از خداوند کلیم خواهانیم. توفیق بیش از پیش ناشران و پدیدآوردگان فرزانه را در عرصه و احیای آثار ارزشمند و سازنده آرزو مندیم. امید است این واگویه و حکایت بتواند شکوفه اندیشه بشر و شور و رغبت مطالعه را بارور کند و گرد فراموشی و غفلت را از چهره کتاب و کتابخوانی بزدايد، به طوری که کتاب همواره در آيينه دل ها بدرخشد و نورافشان زندگی باشد .

بزرگترین کتاب:

نام کتاب که می آید، افتخار می کنیم «قرآن»، بزرگ ترین و شریف ترین کتاب آفرینش از آن ماست. سربلندیم به این که «قرآن»، کتاب نور و هدایت، شفا و رحمت و خیر و برکت متعلق به ماست. به همه عالم فخر می کنیم که به این کتاب ایمان داریم و در سایه آن از هر گزندی محفوظیم .

دریچه دانایی:

کتاب دریچه ای است گشاده با دنیایی از تازگی ها، از آسمان و زمین، از عمق کهکشان، از دور دست های تاریخ. گذشتگان، از رازهای خلقت، از گفتارهای نیک و از پندهای شیرین که روح عطشناک انسان را سیراب می کند .

اما افسوس که خفاشان بدخواه گاه دریچه های دانستن را رو به تاریکی ها می گشایند تا چشمان ما به روشنی باز نشود، دریغ از ما که از این دریچه ها به جهان بنگریم .

کتاب گنجینه تجربه:

شکست، مقدمه پیروزی و خود، تجربه ای است. اما اگر بخواهی برای هر فهمیدن یک بار تجربه کنی، تمام زندگی را به شکست ها و تلاش های بیهوده خواهی گذراند، حال آن که می توان با خواندن کتاب – که گنجینه تجارب دیگران است – صدها قدم جلوتر از زندگی پیش رفت و موفق بود .

مایه حیات:

کتاب، چشمه ساری است جاری و روان که روح عطشناک انسان را سیراب می کند. اگر آب این چشمه از سرزمین پاکی و وابستگی سرچشمه بگیرد، زلال آن، مایه حیات و تعالی دهنده روح کمال جوی انسان است و اگر ناپاکی و تیرگی ها سرچشمه این نهر باشند، سمی مهلک برای روح تشنه کمال خواهد بود. راهی برای انتخاب: خواندن کتاب، بهترین و آسان ترین راه برای دست یابی به انتخاب صحیح است؛ راهی برای مهم ترین انتخاب، یعنی انتخاب مسیر و مشی زندگی. کتاب خوب، ما را منحرف نمی کند و با نشانه های هشدار دهنده، بهترین انتخاب را می نمایاند؛ انتخاب راه مستقیم با تلاش بی وقفه .

کتاب خوب:

فروشنده پرسید: چه کتابی می خواهی؟ گفتم: کتابی که مهربان باشد و چهره ایمانی روحم را به ناخن ما دیگری و بی دینی نخرشد، کتابی که روح تشنه مرا در کویر جهل و نادانی رها نکند، کتابی که هم دل و هم زبان من باشد و مرا در غربت بیگانگان و اجنبی ها فرو نبرد.. کتابی که راستگو باشد و در دل من به جای پاشیدن بذر واقع گرایی، بذر دروغ و نفاق و کج فهمی نکارد؛ کتابی که دوست و خیرخواه من باشد .

کتاب های مخرب:

صبح که می شد، در شکل و شمایل یک دوره گرد، با چرخ دستی اش، در کوچه ها جار می زد: «آی کتاب دارم کتاب، ارزان و زیبا، از من بخرید.» کتاب هایش جذاب بودند. کودک و بزرگ دورش حلقه می زدند و کتاب می خریدند. چیزی نگذشت که بیماری تمام محله را گرفت، کتاب هایش آلوده بود و او آدمکِ شیطان صفت دنیاگرایی بود که سم مهلک را در پوشش کتاب به جان محله ریخته بود. فاجعه ای که به سادگی قابل جبران نبود. بهوش باشید این دوره گرد در محله شما سرک نکشد .

انتخاب کتاب، انتخاب دوست:

وقتی که کتابی را می خوانی، گویی با دوستی سخن گفته و شنیده‌ای. اگر کتاب، موج خداجویی و کمال طلبی را در تو به جوشش در آورد، هم صحبتی نیکو و الگویی شایسته یافته‌ای و اگر حس دنیاپرستی و خواهش های نفسانی را در تو بیدار سازد، بدان آن کتاب گردابی هولناک است. به هوش باش در دریای پر گوهر کتب، در کام گرداب های جهل و غفلت اسیر نگردی .

غبارروبی کتاب ها:

اگر هر روز فرصت سر زدن به کتابخانه مان را نداریم، امروز که نوروز کتاب و کتابخوانی است، باید پا در بوستان پر گل کتابخانه مان بگذاریم و در زلال بهاری کتاب ها غرق شویم. دستی به سر و روی کتاب های یاس و افاقیا - که عطر ایمان و انسانیت را به مشام جان می رساند - بکشیم و کتاب های هرز غرب گرایي و مادی گرایی را از ریشه بکنیم. باغچه کوچک کتاب های مان را از غبار کتاب های باطل و بی سود بزداييم و در آسمان، یک دنیا باران درک و فهم بباريم .

از گذشته دور کتاب به عنوان یکی از ابزارهای آموزشی مورد توجه بوده است و اولیای دین نیز به پدیدآوردن آثار علمی و فرهنگ مکتوب توصیه‌های مهمی داشته‌اند. امروزه نیز حاصل از تفکر و تجربه‌های اهل اندیشه و معرفت بوسیله کتاب در دسترس همگان قرا رمی‌گیرد و کتاب خانه‌ها، کانون‌ها و همایش صاحب‌نظران و گلستان پرتراوت صاحبان معرفت است.

کتاب‌ها نه فقط مرگبی بر کاغذند، بلکه گویندگانی هستند که با شنونده خود سخن می‌گویند. کتابی که از سرزمین وحی و خانه دل ائمه(ع) و چشمان رازدار مؤمنان سخن بگوید، تو را به خیر و برکت و نور می‌کشانند و کتابی که از خانه سیاه دل ابلیس و سرزمین متعفن خودخواهی و دنیاگرایی حرف بزند، تو را

به بلا و تباهی خواهد کشاند. امام جواد(ع) می‌فرماید: «هر کس سخن گوینده‌ای را با اطمینان به او بشنود، گویا او را پرستیده است؛ اگر گوینده الهی باشد، خدا را پرستیده و اگر گوینده از زبان ابلیس سخن بگوید، ابلیس را پرستیده است.»

هدف خلقت

«إِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ». «بخوان»، این اولین گفته خدا با حبیبش است. «بخوان» تا هدف خلقت به دست آید، تا دین خدا استوار شود، تا آفرینش به هدف خود برسد، بخوان که کتاب، برترین معجزه جاوید آفرینش است. روز کتاب و کتابخوانی بر شما پیروان کتاب آسمانی، قرآن مبین مبارک باد.

شرافت کتاب

در عظمت و شرافت کتاب همین بس که خدای متعال به آن سوگند یاد می‌کند: «ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ؛ قسم به قلم و آن چه می‌نویسند» کتاب از برترین نعمت‌های الهی است که در پناهش بشر از حسیض و گرداب جهل به بلندای دانش می‌رسد و از تاریکی غفلت به روشنی دانایی پا می‌نهد. ما نیز کتاب را بزرگ بداریم.

نام خدا، آغازگر خوبی‌ها

کتاب اگر می‌خواهد روشنگر راه درست باشد، اگر می‌خواهد رشته رسیدن به روشنی‌ها و کشتی نجات از گرداب جهل باشد و اگر می‌خواهد دوست مهربان و مائده آسمانی روح و یار با وفا باشد، اگر می‌خواهد انتهایش خوبی و روشنی باشد، اگر هدفی دارد و اگر می‌خواهد شریف و عزیز باشد و خواندنش روح را صفا دهد، باید با نام خدا آغاز شود؛ امام ششم، امام صادق(ع) می‌فرماید: «لَا تَدْعُ كِتَابَةَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فِي الْكِتَابِ؛ در نوشتارت، بسم الله الرحمن الرحيم را وا مگذار»

کتاب بیانگر شخصیت

کتاب‌ها پنجره‌هایی درون آینه تمام نمای ذهن نویسندگانشان هستند و بوستان‌هایی که از چهره دستی باغبانان نشان دارند. امیر مؤمنان؛ علی (ع) می‌فرماید: «کتابُ الرَّجُلِ عُنْوَانُ عَقْلِهِ وَ بُرْهَانُ فَضْلِهِ؛ نوشته آدمی، نشان عقل و نشان‌دهنده میزان فضیلت اوست»

کتاب‌ها، سپری در برابر آتش

کتاب‌های مفید و علمی، در شرافت و افتخار، برتر از حتی خون شهیدان‌اند و چنان گران بهایند که حضرت رسول (ص) در این مورد می‌فرماید: «المؤمن إذا مات وَ تَرَكَ وَ رَقَّةً وَاحِدَةً عَلَیْهَا عِلْمٌ تَكُونُ تِلْكَ الْوَرَقَةُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ سِتْرًا فِیْمَا بَیْنَهُ وَ بَیْنَ النَّارِ؛ هرگاه مؤمنی از دنیا برود و و از او یک ورق که بر آن نکته علمی نگاشته شده باشد، باقی بماند، سپری بین او و آتش جهنم خواهد بود.»

ژرف‌ترین اعجاز

کتاب و نوشتارِ هدفمند و حکمت‌آمیز، چونان ساحری روح آدمی را سحر می‌کند و مرواریدِ درخشان حقیقت و معرفت را بر ساحل فهم و درک او می‌کشاند. از این روی آخرین معجزه جاویدان پیامبر، شگفت‌ترین و ژرف‌ترین اعجاز خدا، در قالب کتاب آمده است تا روح آدمیان را در میان امواج مواجش به کرانه‌های سعادت بکشاند و جان‌های مشتاق را به لقای الهی نزدیک کند. گرمی باد معجزه جاوید، گرمی باد کتاب شگفت و تحسین برانگیز مسلمانان، گرمی باد روز کتاب و کتابخوانی.

کتاب، نعمت بزرگ خدا

کتاب نعمت و بخشش بزرگ الهی، چراغ هدایت انسان و لطف بی‌پایان حضرت حق بر انسان است. کتاب آینه‌ای است که حوادث غایب از نظر و معانی نهفته در درون آفریده‌ها را روشن می‌کند و آن‌ها را از پس پرده مرور زمان و بُعد مکان حاضر می‌سازد، گویی حوادث قرن‌ها قبل و هزاران فرسنگ دور، در این لحظه اتفاق می‌افتد. و این نشان عظمت نعمت الهی است که بر بشر ارزانی شده است. سپس باید که متواضعانه قامت بلند ذهن را در برابرش خم کنیم و گرامیش بداریم.

کتاب‌های پاک

کتابی می‌آورم تا بخوانمش، کتابی که برایم از دل‌های بی‌ریا بگوید، از چشم‌های معصوم، از شهادت و دلیری شهادت طلبان. کتابی که برایم از نور بگوید، از پیامبر، از صورت زیبا و سیرت نیکویش، کتابی که برایم از عفاف بگوید، از پاک بودن، و از آسمانی و الهی بودن. کتابی که برایم از خوبی‌ها بگوید تا با آن در بهشت نیکی‌ها قدم زنم و دلخستگی‌ام را به سایه‌سار آرامش آرام دهم و تمام وجودم را از زیبایی‌ها و خوبی‌ها لبریز سازم. به راستی کتاب‌های پاک به اندازه دل‌های پاک، دوست داشتنی و مهربانند.

کتاب‌ها در سنجش ذهن

بعضی از کتاب‌ها چنان عمیقند که جهان با همه وسعتش در آن گم می‌شود. بعضی آن قدر کوچکند که خود را به زور نشان داده‌اند؛ فکر بلند هرگز کتاب‌های سطحی را نمی‌پسندد و فکر کوتاه و نارس هرگز نمی‌تواند به کتاب‌های عمیق و معنادار و با محتوا دست یابد. بنگریم چگونه کتابی می‌خوانیم!

قفسه‌های پر از کتاب

کتابخانه‌اش پر و پیمون بود، کتاب‌ها همه زerkob و زرنگار و رنگ‌ها همه متناسب و چشم‌نواز. قفسه‌های کتاب چیده و آراسته و کتاب‌ها مرتب و یک اندازه. ظاهر کتابخانه زیبا بود، اما چرا کتاب‌ها عطر هیچ گلی را نمی‌پراکند؟ چرا از هیچ معنا و رنگی در آن‌ها چیزی نبود؟ چرا در هیچ کدام زلال فهم و شفافیت دانش نبود. به نظر مثل کویری خشکیده، خالی از هر مفهومی. روز کتاب و کتابخوانی، روز مسلمانان فرهنگ دوست و دانشور است که کتاب‌هایمان در آموزش معرفت و آداب، از همه آثار، برتر و والاترند. «قرآن» بزرگ‌ترین و آموزنده‌ترین کتاب آفرینش، کتاب ماست «نهج البلاغه» که دانستی‌ها و خورشید گرمی بخش هدایت و صلاح است، از آن ماست. صحیفه سجادیه که با شیرین‌ترین بیان، جامع دریای راز و نیازهاست، از ماست. ولی چرا می‌گوییم از آن ماست؟ از آن بشر است! از آن همگان است، زیرا «رحمة للعالمین» است. روز کتاب و کتابخوانی بر پیروان بزرگترین کتاب خلقت، «قرآن مجید» گرامی باد. کتاب مائده‌ای آسمانی برای روح است. بسیار ضروری‌تر از آن که فقط برای وقت گذرانی و سرگرمی خوانده شود. روح سرشار از استعدادمان را با خواندن کتاب‌های لهُو و بیهوده، به سان بازیچه‌ها هدر ندهیم.

اساس و شالوده زندگی

خواندن کتاب‌های ارزشمند، اساس زندگی سعادت‌مندان است. کتاب‌های ارزشمند، گوهرهای شب تاب زندگی پر از ظلمت و جهل‌اند. ریسمان‌های صعودند از ژرفای جهالت و تاریکی به اوج نورانیت آسمان دانایی. دست از این گوهرها بر نداریم و آنها را گرامی بداریم.

سپاس از نویسندگان

کتاب ارزشمند، چونان درخت پرباری است که باغبان آن، سال‌ها عمرش را به پای آن صرف کرده و آن را با زلال دانستی‌ها و تجارب بارور نموده است؛ علف‌های هرز خیال و خطا را زدوده و با نور معانی و

حقایق پرورش داده است؛ آن گاه با یک دنیا خلوص و مهر آن را در اختیار ما نهاده. باشد که مهربانیش را ارج بنهیم و سپاسش گوئیم.

کتاب‌ها از عرش تا فرش

دنیای کتاب‌ها، دنیای شگرفی است. در این میان، نهج البلاغه نیز کتاب است؛ کتابی که قلب‌ها را روشن می‌کند و معرفتش در دل‌ها آتش عشق می‌افروزد و موج خداجویی و کمال‌طلبی‌اش، به سینه‌ها می‌کوبد. آیات شیطانی هم کتاب است. حاصل عمر سوخته فردی از تاریکی و ظلمت آمده. با این هدف پوچ که تمام چراغ‌های نوربخش دنیا را خاموش کند و ظلمت جهل و نادانی را در آسمان گیتی بپاشد. این کتاب است، آن هم کتاب؛ با تفاوتی به اندازه تفاوت نور و ظلمت. کتاب‌های سودمند علمی، پل ارتباط فکری بین ما و پیشینیانند؛ تنها آینه تمام‌نمای تلاش گذشتگان و یکتا چراغ فروزنده آنچه زمان بر آن پرده ابهام افکنده است. کتاب‌ها را پاس بداریم.

سیری بر فراز زمان و مکان

کافی است یک کتاب خوب انتخاب کنی و ورق‌هایش را یکی پس از دیگری از صفحه ذهن و دیده بگذرانی، تا قفس کوچک روزمرگی زندگی‌ات بشکند و از بیرون به گرداب تشویش‌ها و هیجاناتی که در آن غرق شده‌ای بنگری. از سیلاب تندگذر زمان سربلند کنی و به فرا سو نظر بیندازی. پرده‌های مکان را کنار بزنی و تا دورترها بروی. کتاب بابی است برای پرواز ذهن و خیال، آفرین به بالی که به آسمان خوبی‌ها پروازت دهد.

کتاب را بشناسیم

در زندگی امروزی با فریب‌های هزار رنگ شیطان، با دام‌های پر از دانه‌های دورویی، اگر کتابی بخوانی که سردرگمت کند، بی هدف و با مقصد بارت بیاورد و راه را نشانت ندهد، راه را گم خواهی کرد و به هدف نخواهی رسید و بیهوده خواهی رفت. روز کتاب، فرصت مناسبی است برای نگاهی دوباره و تازه به کتاب‌هایی که می‌خوانیم.

در زلال کتاب

اگر فقط روزی یک بار روح آزرده از دود و دم تردیدها و نادانی‌ها و سر و صدای خودکامی‌ها را در زلال چشمه کتاب‌های راه‌نما شست و شو دهیم، هرگز غبار خطا و اشتباه و آلودگی ندانستن و نفهمیدن روحمان را بیمار نخواهد کرد.

دوستان آشنا

کتاب‌ها دوستانی بسیار مهربان و رئوفند. در کم‌ترین فرصت بیش‌ترین بهره را می‌دهند، هر جا که خواهی به سراغت می‌آیند و در هر حالتی با تو سخن می‌گویند. کم‌ترین فرصت را برای دیدار می‌پذیرند و بر آنچه می‌گویند استوارند. بی‌تکلف و بی‌زحمت، همیشه میهمان مهر تو می‌شوند و یک دنیا دانش و فهم را برایت هدیه می‌آورند. گر چه هستند کتاب‌ماهایی که در لباس فرهنگ و معرفت و هدیه‌شان جز ضرر نیست، اما اگر هوشیار باشی، چنین به تو نخواهد رسید.

کتاب و بهره‌مندی

خواندن کتاب، کاری بسیار لازم و ارزشمند است، نباید آن را با چاشنی بی حاصلگی و هرزگی آلوده کرد. کتاب باید که مفید باشد. باید وقتی کتاب می‌خواهی، چیزی بفهمی، چیزی را حس کنی، باید چیزی را به دست آوری، باید نفعی و معنایی ببری؛ حداقل به اندازه وقتی که گذرانده‌ای. باید کتاب‌ها بزرگوار باشند. روز کتاب و کتابخوانی بر باغبانان بوستان معرفت و ادب، نویسندگان و اندیشوران که دانسته‌ها و تجارب خود را در سفره اخلاص، بر صفحه‌های سفید کاغذ می‌نهند، خجسته و مبارک باد. دستانتان بر آفرینش و پرهیز و قلم‌هاتان همیشه استوار باد.

کتاب، رشته نجات

کتابی را باید خواند که از او بگویند؛ از او که جهان در ید حکمت و دانش اوست. کتابی را باید خواند که از انسان بگویند که از کجا آمده و به کجا خواهد رفت. کتابی را باید خواند که از بایدها و نبایدها بگویند؛ مثل چراغی در راه، در شبی تاریک. کتابی را باید خواند که دل را بیدار کند و قلب را امیدوار، دست و دل را به تلاش وادارد و پای را به رفتن. کتابی را باید خواند که رشته‌ای برای بیرون آمدن از چاه جهل، به آسمان معرفت باشد. کتابی را باید خواند که شمیم عطرش مشام جان را از مستی معرفت و شناخت لبریز کند. کتاب خواندن یعنی یافتن دوستی تازه، یعنی یک پله بالا رفتن در دانستن و معرفت، یعنی گشودن یک پنجره از نور به روی زندگی، یعنی کنار رفتن پرده نادانی از پیش چشم حکمت و دانش و یعنی نفس کشیدن در هوای تازه دانستن و آگاهی. روز کتاب، روز دوستی‌ها و روشنی‌ها گرامی باد.

پاسداری از کتاب‌های سپید

از اوّل انقلاب تا کنون یکسره کتاب‌های سپید را خواندیم، آن‌ها که از خدا گفتند، از هدف خلقت، از تلاش ارزنده، از عشق به خوبی‌ها، و درونمان سپید شد. مگذاریم کتاب‌های سیاه بین کتاب‌ها مان رخنه کنند. با فکر بلندمان، با نور ایمانمان بایستیم و راه بر سیاهی ببندیم. زنده‌باد کتاب‌های سپید، کتاب‌های نور، کتاب‌های آموزنده و ارزنده و دور باد هر چه در آن از پوچی و بی‌دینی نشانی هست.

کتاب؛ راه‌هایی

کتاب خواندن آزادی است. شکستن دیوار جهل و نادانی، شکستن حصار ندانستن‌ها. از زندان تاریخ ناآگاهی بیرون رفتن و به دنیای روشن و پر تحرک دانایی و آگاهی قدم گذاشتن؛ پاینده باد راهایی و آزادی از جهالت. عزیز و گرامی باد روز کتاب و کتابخوانی.

خواندن کتاب؛ سیر در معنی

خواندن یک کتاب، هجی کردن کلمات آن است، کتاب خواندن، فهمیدن است. باید نور دانستن را احساس کنی، باید روح تازه شود، باید پرده از ندانستن‌ها کنار رود، باید حس کنی چیزی در تو جوشیده، چیزی به دست آورده‌ای و رازی را گشوده و کشف کرده‌ای باید کتاب را با وجودت حس کنی. گوارا باد دنیای روشن درک و فهم‌های تازه کتاب.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ، ن، وَالْقَلَمِ وَ مَا یَسْطُرُ و نَخْدَا و نَدَا! یاریمان کن تا کتابها و نوشتارمان، در راه تو روشنگری کند. چنان کن کتابهایی را که می خوانیم یا می نویسیم، شمیم عطر ایمان به تو را بپراکند و مغواه که کتاب - این آفریده ارزشمند و گرامیت - دریچه‌ای به سوی کژی و انحراف و تاریکی باشد. خدایا! کتابها نعمت‌های عظیم و عزیز تواند که به آنها قسم یاد کرده‌ای، یاریمان کن قدرشان را بدانیم و بتوانیم تو را سپاسگزار باشیم.

اهمیت کتابخوانی برای بچه ها

آینده روشن هر کشوری را فرزندان آن سرزمین رقم می زنند. اگر فرزندانمان به طور صحیح، اصولی و متناسب با شرایط و نیاز جامعه آموزش ببینند و تربیت شوند بدون شک جامعه ای موفق و پویا خواهیم داشت. یکی از ابزارهای این آموزش صحیح کتاب های مفید و ارزشمند است. بنابراین خواندن کتاب، باید در برنامه روزانه افراد از بدو تولد تا بزرگسالی گنجانده شود.

نکته مهم و قابل توجه در این بحث، این است که والدین و مربیان باید دقت داشته باشند که برای هر گروه سنی کتاب های خاصی انتخاب شود و حتی لازم است برای هر سن، شیوه خاصی برای خواندن کتاب در نظر گرفته شود.

الف: چرا کودک باید کتاب بخواند؟

- *نیازمند آموختن مهارت های زندگی است و کتاب، منبعی مورد اعتماد در این زمینه است.
 - *نیازمند آموختن زبان مادری و مطالبی آموزنده و جدید از دنیای اطرافش است.
 - *به عزت نفس و اعتماد به نفس نیاز دارد و کتاب راهنمای خوبی برای او در این زمینه است.
- اگر روزانه (هرچند اندک و کوتاه) برای فرزندتان کتاب بخوانید، این کار موجب می شود:

۱. ارتباط عاطفی عمیقی میان شما و او برقرار شود.

۲. بداند فردی دوست داشتنی است و برای والدینش مهم و ارزشمند است.

۳. اطلاعات و تجربیات خود را از این طریق به او منتقل کنید.

۴. در او حس کنجکاوی به وجود بیاورید.

۵. ذهنی منتقد پیدا کند.

۶. لغات بیشتری یاد بگیرد و احساسات و افکارش را بهتر بیان کند.

۷. به طور غیرمستقیم و از طریق سوالاتی که هنگام خواندن کتاب از او می پرسید، با مشکلاتی که دارد، آشنا شوید.

۸. و از همه اینها مهم تر، شما و فرزندتان لحظاتی خوش و مفید را با هم می گذرانید. او در کنار شما آرامش و آگاهی و اعتماد را یکجا به دست می آورد و هرآنچه می خواهید به او بیاموزید از این طریق به او آموزش می دهید.

ب: چه کتاب هایی برای فرزندمان مناسب است؟ (براساس گروه های متفاوت سنی)

دوره شیرخوارگی و نوزادی (صفر تا ۲ سال)

* توانایی دید نوزادان، از نظر دقت و توجه آنها به اشیا به شدت رشد می کند. نوزادان از سه ماهگی می توانند نگاهشان را از روی تصویر بردارند. به همین دلیل، کتاب خواندن برای شان کم کم جالب می شود.

* کودکان در این سن اغلب همه چیز را در دهان می گذارند حتی کتاب ها را نیز می جووند. بهتر است در این سن از کتاب های پارچه ای یا پلاستیکی - که کتاب های حمام معروف است - استفاده کنید. جویدن و نگاه کردن به عکس های کتاب برای او به معنی مطالعه است.

* تا می توانید عکس ها و تصاویری با رنگ های تند و روشن به او نشان دهید.

* هنگامی که در رختخواب است برایش کتاب بخوانید. نگاه کردن به صورت شما و شنیدن صدایتان برایش آرام بخش است.

* بگذارید به کمک شما برای اشیا اسم بگذارد.

* سعی کنید هنگامی که برایش کتاب می خوانید از عروسک هایش یا وسایلی مثل قاشق، بشقاب و... به عنوان شخصیت های قصه استفاده کنید.

* شعرهای قدیمی که با بازی همراه است (مانند: تاپ تاپ خمیر، عمو زنجیرباف) برای کودکان این سنین و حتی سال های بالاتر (تا ۴ سال) می تواند جذاب باشد.

کودکان نوپا (۲ تا ۴ سال)

* در این سن کودکان می خواهند درباره مسایل روزمره زندگی هرچه بیشتر بدانند. او را در آغوش بگیرید و برایش کتاب بخوانید.

* کتاب هایی با حجم کم و تصاویر ساده و مشخص برای شان تهیه کنید.

* ممکن است کودکان در این سن، از شما بخوانند داستانی را چندین بار برای شان بخوانید. پس صبور باشید. این کار آنها به این دلیل است که می خواهند مطمئن شوند عکس ها و اتفاقات در همان صفحات هستند و تغییری رخ نداده است و پایان و نتیجه کتاب در هر بار خواندن یکسان است.

* به شکل فعال برای شان کتاب بخوانید. به این ترتیب که گاه در حین خواندن کمی مکث کنید تا آنها ادامه دهند یا کلماتی را انتخاب کنند. با این کار، گنجینه لغاتشان پر بار می شود.

* اشعار ساده و کودکانه در این سن برایش بسیار مناسب است. وقتی اشعار را حفظ کند و برایتان بخواند، احساس می کند، فرد مهمی است و این مساله در ایجاد حس اعتماد به نفس او بسیار اهمیت دارد.

* پیش از خواب زمان مناسبی برای خواندن کتاب است. سعی کنید از داستان های شاد با پایانی خوش استفاده کنید.

کودکان ۴ تا ۷ سال

* خواندن داستان برای کودکان در این سن موجب می شود تا خود را باور کنند.

* سعی کنید ذهن او را هنگام خواندن داستان، درگیر کنید. به عنوان نمونه پیش از خواندن نقطه اوج داستان، از او بخواهید حدس بزند چه اتفاقی خواهد افتاد؟ یا پس از خواندن از او بپرسید اگر به جای شخصیت اصلی بود، دوست داشت چه کاری انجام دهد و...

* خواندن شعر را فراموش نکنید. کودکان ذهن‌گیری دارند و به راحتی اشعار را حفظ می‌کنند. این کار به تقویت حافظه آنها بسیار کمک می‌کند.

* شما می‌توانید از کتاب به عنوان ابزار درمانی هم استفاده کنید. اگر کودکان می‌ترسد، اگر منتظر فرزند دیگری هستید یا اگر می‌خواهید او را به مطب دکتر و دندانپزشک ببرید با خواندن کتاب‌هایی در این زمینه، ذهن او را آماده کنید.

* به عکس‌العمل‌های او هنگام خواندن کتاب دقت کنید. ببینید از چه اتفاقی شاد و از چه چیز غمگین می‌شود؟ چه وقت حوصله‌اش از یک کتاب سر می‌رود و دوست دارد سراغ کتاب دیگری برود.

* داستان‌های افسانه‌ای برایش بخوانید. این داستان‌ها ارزش‌ها و ضدارزش‌ها را به او آموزش می‌دهند. او با گوش کردن به این داستان‌ها می‌آموزد که همیشه امیدوار باشد، با بدی‌ها مبارزه کند و از مشکلات نترسد.

* اگر فکر می‌کنید بخش‌هایی از داستان، او را می‌ترساند، می‌توانید از قبل با او گفت‌وگو کنید یا آن قسمت‌ها را حذف کنید. حتی می‌توانید به او بگویید چشم‌هایش را ببندد و آن بخش‌ها را نادیده بگیرند. در این نوع داستان‌ها بهتر است شخصیت کتاب‌ها حیوانات باشند.

* سعی کنید مجلات، تابلوها (و هر خواندنی دیگر) را با مشارکت او بخوانید. این یکی از روش‌هایی است که فرزندان را به خواندن علاقه‌مند می‌کند.

* خوشبختانه امروزه در کشور ما مجلات بسیاری هستند که مخصوص کودکان چاپ و منتشر می‌شوند. مشترک یکی از این مجلات شوید. هرگاه که این نشریه به منزل شما می‌رسد و کودکان می‌فهمند که مخصوص اوست، احساس مهم بودن می‌کند و بیشتر به خواندن تشویق می‌شود.

* نکته مهمی که باید مدنظر قرار دهید این است که هیچ‌گاه با زور و اجبار، او را وادار به خواندن نکنید زیرا نتیجه خوبی را مشاهده نخواهید کرد.

*هیچ گاه سعی نکنید تا پیش از رفتن به مدرسه، خواندن را به او بیاموزید. اگر به آنها در این زمینه، فشاری وارد شود، اعتماد به نفس خود را از دست می دهند. (البته بعضی از آنها خود به این کار علاقه نشان می دهند و مجذوب خواندن کتاب می شوند و دوست دارند خودشان کتاب را بخوانند)

* در این سنین (به خصوص سال اول دبستان) کودک علاقه شدیدی به خواندن دارد. با دقت و علاقه به او گوش کنید و وانمود کنید این کار او، برای شما، بسیار مهم است.

* کودکان در این سنین کم کم از دیگران الگوبرداری می کنند. ماجراهای زندگی واقعی افراد، زندگینامه بزرگان که مخصوص کودکان نوشته شده است، کتاب های خوبی در این زمینه هستند.

* هنگام خواندن داستان، بخشی از کتاب را شما بخوانید و قسمت دیگر را به او بدهید. از او بپرسید، فکر می کند بعد از این چه اتفاقی خواهد افتاد؟

* کتاب، ابزار مناسبی برای پرورش تخیل بچه هاست. آنها را با موقعیت های متفاوتی رو به رو می کند، این مساله باعث می شود ذهن آنها درگیر شود، به دنبال راه حل بگردند و بعدها اگر با مشکلی مشابه آن رو به رو شدند، پیش زمینه ای ذهنی درباره آن داشته باشند.

* ادبیات کهن ایران و جهان، موضوعات خوب و مناسبی برای مطالعه کودکان شما (و حتی خودتان) است. این کتاب ها منابع مهمی برای آموختن درس های زندگی هستند.

خلاصه اینکه: بچه های کتاب خوان...

۱. در مدرسه عملکرد بهتری دارند.

۲. گنجینه لغات آنها پربارتر است.

۳. در نوشتن انشا مشکلی ندارند و به شکلی خلاق می نویسند.

۴. از نظر دستور زبان و نوع به کارگیری جملات، دقیق تر هستند.

۵. منظور خود را در نوشتن، بهتر بیان می کنند.

۶. عزت نفس و اعتماد به نفس بالاتری دارند.

کتاب و کتابخوانی در ایران و دیگر کشورها

اما در حال حاضر کتاب و کتابخوانی چه موقعیتی در کشور ما ایران دارد؟

این سؤال است که همه آنهایی که دغدغه توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و در یک کلام آرزوی رشد و کمال این کشور را در دل دارند، باید پاسخی اساسی برای آن پیدا کنند. تجربه جهانی نشان می‌دهد که رشد و توسعه تمدن‌ها، ریشه در رشد فکری و فرهنگی هر جامعه دارد و بدون رشد فرهنگ کتابخوانی در جوامع، نمی‌توان به رشد هیچ تمدنی دل خوش کرد. باید تأکید کرد که علیرغم رشد رسانه‌های گوناگون جمعی تاکنون هیچ رسانه‌ای نتوانسته است نقشی را که کتاب در رشد تمدن‌ها داشته است، ایفا نماید.

گرچه کشورهای در حال توسعه نزدیک به ۸۰ درصد جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند، اما کمتر از ۳۰ درصد کتابهای مصرفی جهان را تولید می‌کنند و کمتر از این نسبت نیز به کتابخوانی مشغول هستند، این در شرایطی است که کشورهای پیشرفته یا توسعه یافته که حدود ۲۰ درصد جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند، ۷۰ درصد کتابهای مصرفی جهان را تولید می‌کنند. تاوان این تفاوت و فاصله را آیا جز کشورهای در حال توسعه باید بردازند؟

گرچه کشورهای در حال توسعه نزدیک به ۸۰ درصد جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند، اما کمتر از ۳۰ درصد کتابهای مصرفی جهان را تولید می‌کنند و کمتر از این نسبت نیز به کتابخوانی مشغول هستند، این در شرایطی است که کشورهای پیشرفته یا توسعه یافته که حدود ۲۰ درصد جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند، ۷۰ درصد کتابهای مصرفی جهان را تولید می‌کنند.

تبعیض جهانی در کتابخوانی

کشورهای اروپایی حدود ۱۵ درصد جمعیت جهان را در خود جای داده اند، اما در سال ۱۹۹۰ بیشتر از نصف کتابهای مصرفی جهان را تولید کرده اند، آیا معنای این، نیازمندی جهان به اروپا در تولید و انتشار کتاب نیست؟

اروپا در سال ۱۹۹۱ به ازای هر یک میلیون نفر جمعیت خود، ۸۰۲ عنوان کتاب منتشر کرده است، اما در قاره آسیا در همین سال به ازای هر یک میلیون نفر آسیایی ۷۰ عنوان و در قاره آفریقا به ازای هر یک میلیون نفر آفریقایی فقط ۲۰ عنوان کتاب منتشر شده است.

مشکل کتاب در جهان سوم، تنها به کمبود تولید و نشر کتاب محدود نمی شود، مشکل اساسی این است که حتی اگر کتاب های زیادی هم در این کشورها منتشر شود، میزان افراد استفاده کننده از این کتابها "کتابخوانها" بسیار پایین است.

کتابخوانی در ایران

اما موقعیت ایران در زمینه نشر کتاب و کتابخوانی چگونه است؟ در کشور ما هر سال چه تعدادی کتاب جدید منتشر می شود و میزان کتابخوانی چگونه است؟

اگرچه در مورد میزان کتاب منتشر شده در ایران می توان به آمار وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تکیه کرد، اما در زمینه کتابخوانی متأسفانه هیچ مطالعه جدی تاکنون صورت نگرفته است و دیدگاه های متفاوتی در این زمینه وجود دارد.

عده زیادی از چهره های شاخص فرهنگی کشور معتقدند که درصد کتابخوان و کتابخوانی در جامعه کاهش یافته است و تحلیل های گوناگونی برای این موضوع ارائه می کنند، اما کارشناسان و مدیران

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی چنین اعتقادی ندارند و معتقدند که رشد و افزایش میزان کتاب های منتشر شده در دو دهه گذشته نشان می دهد که هم میزان تولید کتاب و هم تعداد کتابخوان در ایران افزایش یافته است.

"محمدجواد مرادی نیا" مدیرکل مراکز و روابط فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در این رابطه می گوید:

۱. یک ذهنیت بسیار قوی در جامعه ما وجود دارد و آن این است که میزان و سرانه کتابخوانی در کشور ما بسیار پایین است؛ سؤال من این است که ما براساس کدام تحقیق و نظرسنجی علمی به این نتیجه رسیده ایم، اگر این موضوع صرفاً یک برداشت شخصی است، می توان در مورد خیلی از مسائل این برداشت ها را مطرح کرد، ولی این برداشت ها منطبق بر واقعیت نیستند. آن چیزی که ما داریم از نزدیک می بینیم این است که هر سال و هرماه بر میزان تقاضای چاپ کتاب از سوی نویسندگان و ناشران اضافه می شود، معنی این کار این است که اگر این کتاب ها متقاضی نداشته باشد، باید عرضه هم کاهش پیدا کند در صورتی که عرضه کتاب افزایش پیدا کرده است.

۱. در سال ۱۳۸۲ حدود ۴۰ هزار عنوان کتاب منتشر شده که این رقم چندین برابر رقم کتاب های چاپ شده در سال های اول انقلاب است.

۲. این یک پارامتر خوبی است که نشان می دهد ما رشد کتابخوانی داشته ایم یا نه؟"

مرادی نیا می افزاید:

نکته دوم این است که جامعه ای که روزبه روز میزان افراد باسواد آن افزایش پیدا می کنند و سطح تحصیلات رشد جهشی دارد، به صورت طبیعی نیازش به کتاب و کتابخوانی بیشتر می شود. میزان باسوادان ما را در اوایل انقلاب با حالا مقایسه کنید، همچنین تعداد دانشجویان، دانش آموختگان سطوح

عالی را مقایسه کنید، اینها لاجرم نیازمند مطالعه کتاب های گوناگون و حتی کتاب های غیردرسی هستند، دانشجویان رشته های مختلف مانند علوم اجتماعی، روانشناسی و تاریخ حتماً برای افزایش معلومات خود یک ارتباط نزدیک با کتاب های درسی و غیردرسی برقرار می کنند.

نکته سوم این است که شواهد و قرائن نشان می دهد که مردم جامعه با افزایش معلومات عمومی خود، علاقه مندی بیشتری به مطالعه نسبت به قبل نشان می دهند. مطالعات مردم در زمینه های بهداشت عمومی (که مستقیماً با سلامتی آنها ارتباط دارد)، روانشناسی، خودشناسی، خدانشناسی و مطالعات دینی به صورت چشمگیری افزایش پیدا کرده است. به همین دلیل سطح دانش عمومی جامعه ما افزایش قابل توجه ای کرده است. اینها باعث شده که مردم در مورد موضوعات مهم اجتماعی و عمومی که با سرنوشت خود و جامعه ارتباط پیدامی کند، حساسیت بیشتری نشان دهند و از موضع آگاهی اتخاذ موضع کرده و یا تصمیم گیری نمایند، مثلاً در انتخابات مجلس یا ریاست جمهوری یا سایر مسائل مهم شاهد واکنش، موضع گیری منطبق بر علم و آگاهی مردم هستیم. اینها اگر شاهدی بر افزایش مطالعه مردم نیستند پس چه نامی می توان بر آنها گذاشت.

عام ترین تعریف از سرانه مطالعه میانگین مدت زمان مطالعه یک نفر در یک شبانه روز است. در این حالت میزان مطالعه همه افراد یک جامعه با هم جمع و سپس نتیجه بر تعداد افراد آن جامعه و تعداد روزهای در نظر گرفته شده تقسیم می شود. آمارهای مطالعه روزانه در ایران از ۲ تا ۷۹ دقیقه متغیر است. اما سرانه مطالعه در ایران بر اساس اطلاعات ارائه شده ۱۳ دقیقه است.

البته همیشه این شاخص در ارائه آمار استفاده نمی شود و به جای مدت زمان از تعداد کتاب های خوانده شده یا تعداد صفحات خوانده شده در طول روز نیز برای تعریف سرانه مطالعه استفاده می شود. البته اگر رتبه بندی نتایج بر اساس ارزیابی های خواندن کتاب در کشورها باشد جدول های نهایی ارائه شده توسط سازمان های معتبر متفاوت از عوامل عنوان شده در شاخص های ارزیابی خواهد بود. به

همین دلیل در ارزیابی‌های مختلف حتی تعداد کتابخانه‌های دانشگاهی، کتابخانه‌های عمومی، مدارس، تعداد کتاب‌ها در کتابخانه‌ها و نیز آمار سال‌های تحصیلی، شرکت در کنفرانس‌ها، استفاده از رایانه و روزنامه‌ها نیز به لیست ارزیابی مطالعه و کتابخوانی کشورها افزوده می‌شود.

در بیشتر کشورهای توسعه‌نیافته به دلیل دستمزد بسیار پایین برای کارهای فرهنگی، نویسندگان و ناشران تمایلی به تولید کتاب ندارند. به همین علت نویسندگانی که کتابشان در کشور خودشان ماه‌ها و سال‌ها در کتابفروشی‌ها می‌ماند هیچ انگیزه‌ای برای نوشتن کتاب بعدی ندارند و ناشرانی که به دلیل هزینه‌های بالای انتشار کتاب سود ناچیزی دریافت می‌کنند تمایلی به سرمایه‌گذاری در این زمینه ندارند. به هر حال درباره میزان مطالعه در ایران با توجه به تیراژ کتاب‌ها و... وضعیت بحرانی است. با اینکه رشد علمی در کشور در وضعیت مناسبی قرار دارد اما همه افراد جامعه مطالعه نمی‌کنند و سطح آگاهی‌های افراد با یکدیگر بسیار متفاوت است.

در واقع تعداد افراد کمی اهل مطالعه هستند و حتی بسیاری از دانش‌آموزان و دانشجویان نیز جز کتاب درسی، مطالعه دیگری ندارند. نظام آموزشی نیز دانش‌آموزان را به مطالعه تشویق نمی‌کند و از سوی دیگر محصولات فرهنگی و کتاب جزو کالاهای لوکس به شمار رفته و در سبب خانوارها قرار ندارد. در این وضعیت کودک و نوجوان فقط برای رفع تکلیف و و از روی اجبار تکالیف درسی را انجام می‌دهد.

حقیقت غیرقابل انکار این است که جهان بدون کتاب نخواهد بود. کتاب‌ها منبع آموزشی در طول تاریخ بوده و هستند و بر اساس آمار ارائه‌شده حدود ۱۳۰ میلیون جلد کتاب در تاریخ بشریت منتشر شده است.

روز جهانی کتاب توسط سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) در ۲۳ آوریل ۱۹۹۵ ایجاد شد، اما این تاریخ در کشورهای مختلف زمان متفاوتی دارد.

شاخص کل فرهنگی جهان، تحقیق جهانی خود برای اندازه‌گیری میزان مطالعه مردم در سراسر جهان را بر اساس مطالعه هفتگی افراد در جوامع مختلف ارائه کرده است. البته موارد خوانده‌شده در این تحقیق هر چیزی از جمله اخبار آنلاین، ایمیل کاری، مجلات و کتاب‌های چاپ‌شده عنوان شده است. این تحقیق اطلاعات خاصی در مورد افراد مورد نظر مانند سن، سطح تحصیلات، جنسیت و یا تعداد افراد مورد بررسی را گزارش نمی‌دهد. نتایج به شرح ذیل است:

هندوستان

مردم هند هر هفته به طور متوسط ۱۰ ساعت و ۴۲ دقیقه وقت خود را با خواندن سپری می‌کنند. میزان خواندن پس از استقلال این کشور در سال ۱۹۴۷ بیش از ۶ برابر افزایش یافته که شاخصی برای افزایش علاقه به خواندن است. مردم هند کتاب‌های ادبی و یا هر کتاب دیگر، مجله و روزنامه مطالعه می‌کنند.

تایلند

در این تحقیق مشخص شد مطالعه هفته‌ای تایلندی‌ها به طور متوسط ۹ ساعت و ۲۴ دقیقه است. نظرسنجی‌های بیشتر نشان داده‌اند که تقریباً ۸۸ درصد از مردم این کشور کتاب چاپی می‌خوانند و حدود ۲۸ دقیقه در روز وقت خود را صرف خواندن می‌کنند. البته این آمار نشان می‌دهد خواندن به صورت آنلاین در بین تایلندی‌ها بیشتر است.

چین

سومین کشور در این تحقیق چین با هشت ساعت زمان خواندن در هفته است. نرخ سواد در این کشور ۹۶٫۴ درصد است که بالاتر از میانگین جهانی ۸۶٫۳ درصدی است. شهروندان چینی ۱۱ دقیقه در روز را صرف خواندن روزنامه‌ها و مجلات می‌کنند.

بر اساس آمار، میزان مطالعه در کشورهای مختلف (بر اساس ساعت) به ترتیب ذیل است:

- ۱- هند ۲- تایلند ۳- چین ۴- فیلیپین ۵- مصر ۶- جمهوری چک ۷- سوئد ۸- فرانسه ۹- مجارستان ۱۰- عربستان سعودی ۱۱- هنگ کنگ ۱۲- لهستان ۱۳- ونزوئلا ۱۴- افریقای جنوبی ۱۵- استرالیا ۱۶- اندونزی ۱۷- آرژانتین ۱۸- ترکیه ۱۹- اسپانیا ۲۰- کانادا ۲۱- آلمان ۲۲- ایالات متحده ۲۳- ایتالیا ۲۴- مکزیک ۲۵- انگلستان ۲۶- برزیل ۲۷- تایوان ۲۸- ژاپن ۲۹- کره

کشورهایی که بیشترین آمار انتشار کتاب را در جهان دارند.

در این لیست از اطلاعات انجمن بین‌المللی ناشران (IPA) و اطلاعات سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) استفاده شده است. این آمار به طور خاص تعداد کتاب‌های کاغذی، کتاب‌های الکترونیکی و یا کتاب‌های صوتی منتشرشده را مشخص نمی‌کند .

بر اساس این آمار چین با ۴۴۴ هزار در مقام نخست، ایالات متحده با ۳۰۴ هزار و ۹۱۲ در مقام دوم، انگلستان با ۱۸۴ هزار در مقام سوم، روسیه با ۱۰۱ هزار و ۹۸۱ در مقام چهارم، آلمان با ۹۳ هزار و ۶۰۰ در جایگاه پنجم، هند با انتشار ۹۰ هزار در مقام ششم، ژاپن با انتشار ۸۲ هزار و ۵۸۹ در مقام هفتم و اسپانیا با انتشار ۷۶ هزار و ۴۳۴ در مقام هشتم قرار دارند.

بر اساس اطلاعات یونسکو بیشترین تعداد کتاب‌های منتشرشده سالانه مربوط به چین، ایالات متحده و انگلستان است. این اطلاعات حاصل جمع‌آوری اطلاعات از ۱۲۳ کشور جهان بین سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۱۵ است و آخرین میزان مشخص شده نشر سالانه حدود ۲,۲ میلیون کتاب اعلام شده است. این آمار بر اساس کشورها در قاره‌های مختلف نیز ارائه شده است.

آسیا و خاورمیانه: چین مقام اول، روسیه مقام دوم و هند مقام سوم را دارد.

آمریکای شمالی و مرکزی: ایالات متحده مقام اول، مکزیک مقام دوم و کانادا مقام سوم را دارد.

آمریکای جنوبی: آرژانتین جایگاه اول، برزیل مقام دوم و کلمبیا مقام سوم را دارد.

اروپا: انگلستان مقام اول، آلمان جایگاه دوم و ایتالیا جایگاه سوم را دارد.

آفریقا: مصر مقام اول، افریقای جنوبی مقام دوم و نیجریه مقام سوم را دارد.

عادت‌های کتابخوانی در پنج کشور جهان

ایتالیا: میزان افراد باسواد در ایتالیا بیش از ۹۹ درصد است، اما میزان کتاب خواندن آنان تقریباً کم

است. از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۳ تعداد خوانندگان کتاب در ایتالیا ۱,۶ درصد کاهش یافته به این معنی که ۱,۶

میلیون از مردم ایتالیا حداقل یک کتاب در هر سال می‌خوانند.

یکی از عوامل کاهش تعداد خوانندگان ایتالیایی ترجمه کتاب‌های نویسندگان انگلیسی و آمریکایی

است. کتاب‌های ترجمه‌شده ۱۷,۹ درصد از کل کتاب‌های منتشرشده را نشان می‌دهد که ۶۰,۶ درصد این

ترجمه‌ها در اصل به زبان انگلیسی است.

چین: میزان افراد باسواد در چین ۹۶,۴ درصد است و این میزان در ۳۰ سال گذشته به شدت افزایش

یافته است. این میزان در سال ۱۹۹۰ فقط ۷۸ درصد بود. علت این افزایش حرکت مردمی چین نسبت به

آمار منتشرشده پیشین یونسکو از میزان کتابخوانی این کشور است.

ایسلند: نرخ سوادآموزی در ایسلند ۹۹ درصد است و با توجه به جمعیت این کشور که ۳۳۰ هزار نفر

است تعداد زیادی از افراد ایسلندی کتابخوان هستند. بر اساس آمار منتشرشده در سال ۲۰۱۳، ۵۰

درصد از مردم ایسلند حداقل هشت کتاب در طول سال می‌خوانند و ۹۳ درصد این افراد حداقل در طول سال یک کتاب می‌خوانند. این آمار بالا به دلیل کمک‌های سخاوتمندانه دولتی به ناشران و نویسندگان خارجی برای ترجمه و سفر است. البته یک سنت قدیمی هدیه دادن کتاب برای تعطیلات نیز رواج دارد. در سال ۲۰۱۴ هر ایسلندی به طور متوسط ۲٫۱ کتاب برای هدیه کریسمس خریداری کرد و ۱٫۲ کتاب نیز به عنوان هدیه دریافت کرد. میزان کتاب‌های ایسلندی و ترجمه شده ۵۰٫۵ است .

هند: در سال ۲۰۱۱ نرخ سواد بزرگسالان در هند ۷۴٫۰۴ درصد بوده است. زبان ملی این کشور هندی است، اما طبق سرشماری سال ۲۰۰۱ بیش از یک میلیون از هندی‌ها به ۳۰ زبان مختلف و بیش از ۱۰ هزار نفر به ۱۲۲ زبان صحبت می‌کنند. کتاب‌های منتشر شده در هند به تعداد زیادی از زبان‌های مختلف برای خوانندگان با زبان‌های متفاوت منتشر می‌شود. با این حال طبق نظرسنجی از ۳۰ کشور مردم هند بیشتر از افراد دیگر کشورها کتاب می‌خوانند و به طور متوسط افراد هندی بیش از ۱۰ ساعت در هفته مطالعه دارند.

مکزیک: نرخ سوادآموزی در مکزیک در سال ۲۰۱۳، ۹۳٫۹۶ درصد بوده و این نرخ از سال ۱۹۸۰ به طور پیوسته افزایش یافته است. به طور متوسط بزرگسالان سالانه کمتر از ۲ کتاب می‌خوانند و این میزان در مقایسه با کشورهای دیگر کم است. کتاب‌فروشی‌ها در مکزیک کم و علاقه به خواندن به ویژه در مناطق دورتر کشور بسیار کمتر است.

در یک نظرسنجی یونسکو در سال ۲۰۱۵ در ۱۰۸ کشور بر اساس میانگین تعداد کتاب‌های خوانده شده فردی، مکزیک در رتبه ۱۰۷ قرار گرفت. همان نظرسنجی نشان داد که ۴۸ درصد جوانان مکزیک هرگز مشتاق کتابخانه نیستند. بر خلاف تلاش‌های بسیاری که برای ایجاد علاقه به کتابخوانی صورت گرفته اما وضعیت اقتصادی این کشور و محبوبیت سایر رسانه‌ها (مانند تلویزیون) موجب کاهش میزان کتابخوانی شده است.

کتابخوانی اجباری، کتابخوانی آزاد

شکی نیست که آمار و ارقام کتابهای چاپ شده در سال های اخیر و مقایسه آن با سال های گذشته حکایت از افزایش تعداد عناوین کتابهای منتشر شده در سال های اخیر دارد، اما دو نکته اساسی در این زمینه وجود دارد که نباید نسبت به آن بی توجه بود :

نکته اول این است که باید توجه داشته باشیم که بسیاری از کتابهای منتشر شده کتابهای درسی دانش آموزان یا دانشجویان است و چاپ و نشر و خرید آنها حکایت از علاقه مندی مردم به مطالعه کتاب نمی کند.

نکته دوم میزان مطالعه آزاد است که شواهد گوناگون حاکی از کم علاقه‌گی به مطالعه کتاب آزاد در کشور است. امروز مردم ما نه تنها نسبت به خواندن کتاب به صورت آزاد خیلی بی توجه هستند، بلکه میزان رغبت به مطالعه روزنامه هم در کشور ما پایین است.

در کشور ما جمع تیراژ همه روزنامه های منتشر شده از ۲/۵ میلیون روزنامه تجاوز نمی کند در صورتی که تیراژ فقط یکی از روزنامه های ژاپن (آساهی) حدود ۲۰ میلیون نسخه است.

به گفته بسیاری از کارشناسان، مهمترین عامل خرید و مطالعه برخی از کتابها توسط مردم، گرفتن مدرک تحصیلی یا گروه شغلی و... است که به نحوی مربوط به معیشت، زندگی پیدا کردن کار و افزایش حقوق است و هیچ ربطی به علاقه مندی مردم به مطالعه و کتابخوانی ندارد.

کتاب‌های الکترونیکی

مزایای کتاب‌های الکترونیکی

فناوری کتاب الکترونیکی ناشران را قادر می‌سازد محتوا و قابلیت‌هایی را که در یک کتاب چاپی امکان‌پذیر نیست برای خواننده فراهم کنند. این موارد شامل توانایی کاربر برای دسترسی به ویدئو و صوت، افزایش اندازه تصاویر و فونت‌ها، جست‌وجوی تایپی کلمات کلیدی در یک نشریه یا جست‌وجو در فرهنگ لغت، افزودن نظرات و یادداشت‌ها به یک صفحه، پرش از صفحه‌ای به صفحه دیگر از طریق لینک در محتوا و دنبال کردن پیوندهای وب سایت‌های خارجی است.

با این روش خوانندگان قادرند کتاب‌های خود را فشرده‌سازی کرده و در واقع امکان ذخیره هزاران کتاب فراهم خواهد شد. البته خرید کتاب الکترونیکی با عنوان کتاب و نام نویسنده نیز بسیار راحت و آسان است .

معایب کتاب‌های الکترونیکی

یکی از مهم‌ترین این عوامل نیاز کتاب‌های الکترونیکی به منبع تغذیه است. از دیگر معایب این کتاب‌ها این است که همه عناوین کتاب‌ها به صورت الکترونیکی در دسترس نیستند. این کتاب‌ها باید تحت نرم‌افزار مدیریت حقوق دیجیتال (DRM) برای کنترل و دسترسی به کتاب باشند در نتیجه اشتراک‌گذاری این کتاب‌ها با دیگران محدودیت دارد . چون این فناوری تقریباً جدید است، فرمت‌های فایل کتاب و قابلیت‌های آن نیز در حال تحول هستند.

چرا کتاب‌های کاغذی بهتر هستند؟

جست‌وجوی کتاب در کتابخانه‌ها تجربه بهتری برای افراد نسبت به جست‌وجوی کتاب به صورت آنلاین ایجاد می‌کند.

دسترسی به صفحات مختلف کتاب کاغذی بسیار راحت‌تر از کتاب الکترونیکی بوده و پرش صفحه در این کتاب‌ها نداریم و به راحتی خط خود را در هنگام خواندن پیدا می‌کنیم.

در کتاب‌های کاغذی امکان لمس واقعی کتاب در دست ایجاد می‌شود که باز خوردی بیش از کتاب الکترونیکی بر خواننده دارد و خواننده با دیدن مکان قرارگیری کلمات در صفحات تمرکز بیشتری نسبت به کتاب‌های الکترونیکی خواهد داشت و مطالب بهتر و بیشتر در حافظه افراد باقی خواهند ماند. در کتاب‌های کاغذی نیز مانند کتاب‌های الکترونیکی امکان نت‌نویسی با استفاده از برگه‌های مخصوص و یا برجسته کردن مطلب مورد نظر وجود دارد.

کتاب چاپی در مقایسه با کتاب‌های الکترونیکی تاثیر بدی بر روی چشم ندارند.

قیمت کتاب چاپی نیز در مقایسه با کتاب الکترونیکی کمتر بوده و به صرفه‌تر است.

افراد کتاب‌های کاغذی خود را به راحتی به دیگران امانت می‌دهند.

پیدا کردن این کتاب‌ها نیز در قفسه کتاب منزل بسیار راحت‌تر از یافتن کتاب‌های الکترونیکی است.

چرا بیشتر افراد کتاب چاپی را به کتاب الکترونیکی ترجیح می‌دهند؟

تحقیق Pew در سال ۲۰۱۶ نشان داد که بیش از ۷۵ درصد افراد ۱۸ تا ۲۴ ساله در سال ۲۰۱۵ کتاب کاغذی خوانده‌اند و ۶۶ درصد از افراد با سنین ۶ تا ۱۷ کتاب چاپی را به کتاب الکترونیکی ترجیح داده‌اند.

بر اساس این آمار کتاب‌های چاپی هنوز اساس کتابخوانی افراد هستند .

بسیاری از دانشجویان اعلام کرده‌اند که با مطالعه کتاب‌های کاغذی بهتر تمرکز می‌کنند. کتاب کاغذی خوب می‌تواند سلامت، شادی و هوش را نیز افزایش دهد. طبق گزارش دانشگاه کالیفرنیا و برکلی خواندن مداوم کتاب برای کودکان موجب افزایش قدرت مغزی در آنان خواهد شد. تحقیقات نشان می‌دهد خواندن یک کتاب خوب می‌تواند استرس را کاهش دهد. خواندن کتاب کاغذی پیش از خواب موجب خواب آرام شده و به خوابیدن بهتر کمک می‌کند، اما خواندن کتاب بر روی صفحه گوشی و یا تبلت و اقسام آنها تاثیری برعکس بر روند خواب خواهد داشت.

اسیر شدن در دام فضای مجازی بی حوصلگی در کتابخوانی را به دنبال دارد

بی‌اقبال و سردی نسبت به کتاب و کتابخوانی خاصه میان جوانان از ابعاد و عوامل بسیاری برخوردار است. هر کوششی در این میان برای شناسایی این عوامل، گشاینده راهی خواهد شد که بتوان چاره‌های موثری برای رشد کتابخوانی جست و جو کرد. مهم آن است که نباید جامعه فکری و روشنفکری سپر بیندازد و از چاره جویی عقب بنشیند.

جوانی که غرق در بازی‌های رایانه‌ای و رسانه‌هایی مانند وایبر و واتس‌آپ و امثال آن است و کارش در کاربرد این وسایل از تفریح و سرگرمی فراتر می‌رود و به نوعی از اعتیاد و دلبستگی و اشتغال دائم بدل

می‌شود، دیگر یک کاربر عادی محسوب نمی‌شود. چنین فردی در جبر و چنبره رسانه‌های مجازی اسیر می‌شود و منطق آنها ذهن مصرف کننده را شکل می‌دهد.

سرعت خواهی و تنوع طلبی ذهن کاربر، قدرت تخیل و توان بازسازی استدلال و دنبال کردن یک موضوع منسجم در زمانی نسبتاً بلند را دچار رکود و فرسایش می‌کند. کاربر معتاد به تجهیزات و رسانه‌های دیجیتالی در برابر رسانه کتاب تنگ حوصله است و کتاب برایش جذاب نیست.

اگر چنین شخصی مجبور به تحمل فضایی مانند رسانه کتاب باشد، دچار خواب آلودگی و خمیازه می‌شود. یعنی ارتباطش با محیط کتاب قطع می‌شود.

فضاهای مجازی چالش مهم عدم کتابخوانی هستند.

روش‌هایی برای بهبود کتابخوانی

www.molamem.org

هیچ دلیلی وجود ندارد که کتابی را که آغاز کرده اید به پایان برید.

روش‌هایی برای بهبود کتابخوانی

همانطور که می‌دانید بسیاری از عادت‌های ما در کودکی و نوجوانی شکل می‌گیرند، پس برای بهبود وضعیت کتابخوانی باید کودکان و دانش‌آموزان را به خواندن کتاب تشویق کنیم. در ذیل چند روش کارآمد برای این موضوع ارائه شده است:

*خواندن: خواندن به نظر ساده است، اما باید از کودک و نوجوان خود بخواهیم برای ارتباط بیشتر با دیگران کتاب بخواند.

*اتاق کودکان را با کتاب پر کنید: کودکانی که با کتاب‌هایی که در اطرافشان وجود دارد رشد می‌کنند یاد می‌گیرند که کتاب بهترین دوست آنان بوده و با جست‌وجو در کتاب‌ها ماجراجویی و یادگیری خود را ارتقا می‌بخشند.

*الگویی برای کودکان خود باشید: اجازه دهید آنان شما را در حین مطالعه کتاب ببینند تا دریابند که چقدر شما از خواندن کتاب‌ها و مجلات لذت می‌برید و سپس تجربه خواندن خود را با همکاران، دوستان و دانش‌آموزان به اشتراک بگذارید. به آنها بگویید که چه چیزی خوانده و چه چیزی از این متون آموخته‌اید و چه توصیه‌ای برای آنان دارید.

*دانش‌آموزان را تشویق کنید کتاب‌های جدیدی برای خود فراهم کنند: کودکانی که کتاب‌های جدید برای خود پیدا می‌کنند احساس استقلال بیشتری دارند و بیشتر به خواندن کتاب علاقه‌مند می‌شوند.

*از دانش‌آموزان و کودکان بخواهید که دسته‌جمعی کتاب بخوانند: ایجاد کلوب‌های کتاب، گروه‌های خواندن و محافل ادبی به حس تعامل دانش‌آموزان کمک می‌کند. این امر تا حد زیادی درک آن‌ها را افزایش داده و تحصیل را در کلاس درس بسیار لذت‌بخش‌تر می‌کند.

*گردش کتاب ایجاد کنید: از کتابخانه محلی، کتابخانه دانشگاه یا کتابفروشی بازدید کنید. البته موضوع چک کردن و یا خرید کتاب نیست بلکه مشاهده هزاران کتاب است.

* به کتاب‌های صوتی گوش دهید: گوش دادن به کتاب صوتی و بازی‌های کوتاه در مورد کتاب به افزایش مهارت‌های رمزگشایی و روانی کلام کمک خواهد کرد. با این روش واژگان بیشتری ارائه شده و راهبردهای درک مطلب و لذت بردن از داستان‌ها یا جمع‌آوری اطلاعات افزایش می‌یابد.

* نویسندگان را دعوت کنید: بچه‌ها تحت تاثیر صحبت‌های نویسنده قرار خواهند گرفت و احساس آنان در خواندن و نوشتن با صحبت با نویسنده ارتقا می‌یابد.

* خلاقیت را تشویق کنید: داستان نباید خاتمه داشته باشد و بچه‌ها باید خلاقانه از آنچه خوانده‌اند لذت ببرند. دانش‌آموزان باید فرصتی برای بیان افکار خلاقانه خود با کتاب‌هایی که می‌خوانند بیابند، فکر کنند و صحنه‌هایی از داستان را بر اساس افکار خود بیافرینند.

* مکانی امن و راحت برای خواندن فراهم کنید: فضای ایمن و راحت موجب تشویق خوانندگان خواهد شد. صندلی راحت و روشنایی مناسب از عوامل ایجاد راحتی هنگام کتاب خواندن هستند.

از وسایلی که حواس شما را پرت می‌کنند دور باشید خیلی بدیهی به نظر می‌رسد. اما مهم است که قبل از شروع به خواندن کتاب، اینترنت و موبایل و تلویزیون از شما دور باشد. تماس‌های مهم را قبل از کتابخوانی بگیرید. ایمیل‌های مهم را قبلاً چک کنید. وبگردی‌ها را انجام دهید و آنگاه، به سراغ مطالعه بروید.

مکان ثابت و مشخصی را برای مطالعه در نظر بگیرید. ترجیحاً مکان مشخصی را برای مطالعه در منزل یا محل کار در نظر بگیرید. مطالعه باید لذت بخش‌ترین فعالیت ما باشد.

برای مطالعه، لازم نیست شرایط «حبس در سلول انفرادی» را ایجاد کنید. بهتر است قبل از شروع به مطالعه، در کنار خود، چای یا هر نوشیدنی یا خوراکی دیگری را که مورد علاقه تان است، قرار دهید. با این کار در ذهن شما، لحظات کتابخوانی با خاطره های خوب ثبت می شود.

تا حد امکان از فضاهای مینیمال فاصله بگیرید. یکی از ویژگی های عصر ما و نسل ما این است که به متن های کوتاه و مینیمالیستی (به معنای عام آن نه به معنای ادبی آن) علاقمند هستیم.

فیس بوک و توییتر و اینستاگرام و سایر شبکه های اجتماعی ما را عادت داده اند که متن های کوتاه بخوانیم.

بسیاری از ما هم به تجربه آموخته ایم که جمله های طولانی در فیس بوک و اینستاگرام و سایر نرم افزارهای پیام رسان، شانس خوانده شدن و لایک شدن کمتری دارند.

اما واقعیت این است که جملات کوتاه، ممکن است به صورت لحظه ای احساس خوب ایجاد کنند یا الهام بخش باشند، اما هرگز اثر یک متن طولانی را ندارند.

برای ترویج عادت مطالعه، لازم است از فضاهای مینیمال کمی فاصله بگیریم. نه اینکه فیس بوک و توییتر و ... را ترک کنیم. اما به خاطر داشته باشیم که عادت دائمی به خواندن متن های کوتاه، حوصله ما را در مطالعه متن های طولانی کاهش میدهند.

در مورد کتاب هایی که می خوانید با دیگران صحبت کنید

یکی از لذتهایی که بسیاری از کتابخوان ها تجربه کرده اند، صحبت با دیگران در خصوص کتابهایی است که خوانده اند. این فرصت را از دست ندهید.

اگر فرصت محدودی دارید و نمی توانید با دیگران، بنشینید و سر حوصله صحبت کنید، شاید راه اندازی یک وبلاگ ایده خوبی باشد.

میتوانید پس از مطالعه هر کتاب، خلاصه کتاب یا نظرات خود را آنجا بنویسید. راه اندازی وبلاگ با استفاده از سرویسهایی مثل پرشین بلاگ یا بلاگ فا، کار دشواری نیست.

همیشه همراه خود یک کتاب داشته باشید.

بسیاری از افراد کتابخوان، در یک ویژگی مشترک هستند. این افراد، به جای اینکه مقید باشند در ساعات خاصی از روز، جایی بنشینند و کتاب بخوانند، همیشه همراه خود یک کتاب دارند تا در کوتاه ترین فرصتها، به خواندن آن پردازند. شاید رها کردن بسیاری از لذتها و تفریحات و خواندن کتاب در یک ساعت مشخص در منزل یا محل کار، سخت و دشوار باشد، اما مطالعه کردن در زمانی که در مترو یا در یک سازمان بزرگ، به انتظار گذشت زمان نشسته ایم ساده تر و جذاب تر است.

بسیاری از ما، مطالعه را نه با هدف افزایش اطلاعات و دانسته ها و باز شدن افق دید، بلکه برای فرار از مشکلات و مسائل روزمره انتخاب میکنیم. زمانی که از دوست یا همسر یا مدیر خود دلگیر هستیم، گوشه ای مینشینیم و کتاب ورق میزنیم. شاید این کار در کوتاه مدت، مفید باشد اما در بلندمدت ما را شرطی میکند و ذهن ما عادت میکند که «کتاب»، «همراه لحظات تلخ زندگی» ماست.

کتاب دیجیتال بخوانید؛ اما خود را به کتابهای دیجیتال عادت ندهید.

در پایان، پیشنهاد میشود خود را به خواندن کتابهای دیجیتال عادت ندهید. برای کسانی که عادت کتابخوانی دارند، کتاب دیجیتال یا مکتوب (هاردکپی) تفاوتی ندارد. اما برای کسانی که به تازگی خود را به کتابخوانی عادت میدهند، لمس کردن برگه های کاغذ، خط کشیدن زیر نوشته ها، دیدن نشانه میانه کتاب که مشخص میکند بخشی از کتاب خوانده شده، باز شدن شیرازه کتاب و جدا شدن برگه های آن (ناشی از بارها مرور یک کتاب)، همه و همه میتوانند احساس خوب ایجاد کنند. احساسی که ما را به خواندن کتابهای بیشتر ترغیب میکند...

فعالیت کانون پرورش فکری کودکان
ونوجوانان
در زمینه کتاب و کتابخوانی

سابقه فعالیت کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان که با هدف ایجاد امکانات لازم جهت رشد و پرورش فکری و ذوقی کودکان و نوجوانان تاسیس شده است به میانه دهه چهل شمسی در سال ۱۳۴۴ باز می گردد و عرصه فرهنگ، ادب، تعلیم و تربیت و هنر ایران در این سالها شاهد رشد، بالندگی و تکامل این نهاد تاثیر گذار بوده است.

کودکان و نوجوانان دیروز ایران زمین با مرغک کانون پرواز را به تجربه نشسته اند و امروز به مردان و زنان رشید، آگاه، اندیشمند و فرهیخته ای تبدیل گشته اند که امروز ایران به آنان افتخار می ورزد. میلیونها کودک و نوجوان هر روز صفحه های کتابهای کانون را ورق می زنند، پای قصه ها و داستانها، تمثیلهای و ضرب المثل های ایرانی می نشینند و صفحات پاک ذهن و قلب خویش را با جوهر دانش و آگاهی رقم می زنند.

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان از طریق بیش از ۸۵۰ مرکز فرهنگی ثابت، سیار شهری، سیار روستائی و پستی در سراسر ایران و با ارایه فعالیتهای فرهنگی، هنری با مخاطبین کودک و نوجوان خود ارتباطی چهره به چهره و نزدیک برقرار می کند.

مربیان کانون در این مراکز که کتابخانه هایی با روش باز در آن قرار گرفته است علاوه بر امانت دادن کتاب به ارایه ۴۰ عنوان فعالیت فرهنگی هنری می پردازد.

قصه گوئی، شعر خوانی، نمایش عروسکی، پخش فیلم، تهیه روزنامه دیواری، کتابخوانی، نقاشی، سفالگری، تکه چسبانی، گفتگوهای آزاد و ... از آن جمله است.

از سویی دیگر آثار فرهنگی، ادبی و هنری تولید شده در این نهاد مخاطبین گسترده ای را در سراسر کشور تحت پوشش خود قرار می دهد.

انتشار ۱۴۰ عنوان کتاب با شمارگانی بیش از ۳ میلیون در سال، تولید هزاران دقیقه فیلم های کوتاه، بلند، زنده، مستند و پویانمایی، تولید دهها عنوان نوار موسیقی، نمایش عروسکی، سرگرمیهای سازنده و اسباب بازی و نرم افزارهای آموزشی رایانه ای از آن جمله به شمار می روند.

همچنین برگزاری جشنواره های (یک هفته با کانون) ارایه فعالیتهای مراکز فرهنگی و هنری ، قصه گوئی، نمایش عروسکی، کتاب کودک و نوجوان، مطبوعات کودک و نوجوان و جشنواره بین المللی پویانمایی از دیگر فعالیتهای کانون در طول سال است.

کانون زبان ایران نیز که از زیر مجموعه های کانون است که با داشتن شعبه های زیادی در سراسر کشور کار آموزش زبانهای فارسی، انگلیسی، آلمانی، فرانسوی، اسپانیایی و عربی را بر عهده دارد.

این در حالی است که تمامی فعالیتهای عنوان شده از پشتوانه پژوهشی گسترده ای برخوردار است که این مهم در بخش پژوهش کانون صورت می پذیرد.

در عین حال فعالیتهای کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان تنها به داخل ایران محدود نمی شود بلکه همکاری های وسیع کانون با نهادهای بین المللی و حضور گسترده آثار اعضا و تولیدات فرهنگی و هنری در رقابتهای هنری جهان از فعالیتهای بین المللی کانون به شمار می رود که از این راه افتخارات فراوانی نصیب کودکان، نوجوانان، هنرمندان و نویسندگان ایرانی شده است.

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، این مؤسسه دولتی، فرهنگی، و هنری دارای وسیع ترین شبکه کتابخانه های کودک و نوجوان و از مهم ترین و معتبر ترین تولیدکنندگان و ناشران کتاب های این دو گروه سنی در ایران، و تهیه کننده مهم فیلم ها و سایر فرآورده های فرهنگی برای کودکان و نوجوانان است.

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در دی ماه ۱۳۴۴ به عنوان مؤسسه ای فرهنگی، هنری، و غیرانتفاعی، زیر نظر دفتر فرح پهلوی (دیبا) تأسیس شد و پس از انقلاب اسلامی، همچنان به عنوان شرکتی دولتی وابسته به وزارت آموزش و پرورش به فعالیت خود ادامه می دهد.

وظایف آن طبق اساسنامه عبارتند از: تأسیس مراکز عرضه کتاب و آموزش های فرهنگی و هنری مخصوص کودکان و نوجوانان در نقاط مختلف کشور؛ توسعه و تکمیل کتابخانه های عمومی ثابت و سیار؛ همکاری با مؤسسه ها برای ایجاد بخش های ویژه کودکان و نوجوانان؛ تهیه و انتشار محصولات سمعی و بصری؛ تدارک وسایل و کلاس های آموزشی؛ تولید، خرید، توزیع، نمایش، و فروش فیلم های سینمایی و تئاتر مخصوص کودکان و نوجوانان؛ ایجاد کتابخانه های سیار و پستی برای عرضه کتاب مناسب به کودکان و نوجوانان در روستاها و مناطق محروم و همکاری با سازمان هایی که خدمات مشابهی ارائه می کنند؛ کمک به توسعه و ترویج ادبیات و هنر کودکان و نوجوانان از طریق تشویق نویسندگان و طراحان، هنرمندان، ناشران، و همکاری با آنها؛ و همکاری با کلیه مؤسسه های ایرانی و غیرایرانی که هدف های آنها با اهداف کانون مشابه است.

سازمان. کانون زیر نظر هیئت مدیره و مدیرعامل اداره می گردد که توسط "مجمع عمومی" انتخاب می شوند. این مجمع هر چهار سال یکبار تشکیل جلسه می دهد و شامل وزیران آموزش و پرورش،

آموزش عالی، اقتصاد و دارایی، و نیز رئیس سازمان صداوسیماست. بخش‌های مختلف کانون ذیل چهار معاونت "تولید"، "فرهنگی و استان‌ها"، "پژوهش"، و "مالی و اداری" سازماندهی شده‌اند.

فعالیت های کتاب و کتابخوانی در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان مرکز نسیم شهر

پانل های معرفی کتاب :

سه پانل دیواری برای معرفی کتاب به مخاطبان کودک و نوجوان وجود دارد که هر دو هفته یک بار کتاب های جدید و کتاب های کم خواننده به اعضا معرفی می گردد. تصاویر روی پانل ها برای جذاب تر شدن از تکنیک های مختلف هنری (گواش ، آبرنگ ، کلاژ) استفاده شده است. این پانل پویا بوده و برای ارتباط بیشتر با اعضا سوالاتی از کتاب مطرح می شود و یا تصویر سازی و نظرات اعضا بر روی آن نصب می گردد.

پانل کتاب و کتابخوانی :

در این پانل به معرفی اعضا کتابخوان، اعضا کتابیار، اعضا باشگاه کتابخوانی پرداخته می شود.

برگزاری نشست کتابخوانی :

در این نشست ها اعضا به معرفی کتاب های مورد علاقه ی خویش می پردازند و در خصوص آخرین کتابی که خوانده اند برای دیگران توضیح می دهند. در این برنامه که با هدف تشویق و ترغیب اعضا به مطالعه ی کتاب و ایجاد فضای رقابتی سالم می باشد، اعضا حداقل با ده عنوان کتاب، نویسنده و خلاصه ای از کتاب آشنا می شوند.

هر دو هفته یک بار یک عنوان کتاب برای دو گروه سنی مختلف بر روی پانل مربوطه معرفی می شود. اعضا یک هفته فرصت دارند تا کتاب ها را مطالعه کنند. گاهی معرفی کتاب به صورت فعالیت روخوانی توسط اعضا و قرارداد صدای آنها در کانال مجازی انجام می شود که اعضائی که نتوانستند به صورت حضوری کتاب را امانت بگیرند از فایل صوتی آن استفاده نمایند. جلسات بحث و گفتگو در روز و تاریخ مشخص آغاز می شود. یکی از اعضا به عنوان منشی جلسه تمام سخنان را یادداشت برداری می کند. مربیان به عنوان ناظر با طرح سؤالاتی در خصوص محتویات کتاب اعضا را به چالش می کشند تا بحث ها عمیق تر باشد و تفکر انتقادی در اعضا پرورش یابد. نکته های جمع آوری شده و کلیه نقد ها در خصوص ظاهر و محتوای کتاب بر روی پانل نصب می گردد تا اعضایی که فرصت نداشتند در آن جلسه حضور یابند از جلسات به صورت مکتوب بهره مند شوند.

تشکیل کانال مجازی کتاب و کتابخوانی :

اعضا می توانند در کانال مربوطه کتاب های مورد علاقه ی خویش را معرفی نمایند. بیان خلاصه ی کتاب ، قصه گویی از کتاب به صورت فایل صوتی ، برگزاری مسابقه ی کتابخوانی، معرفی نویسندگان کتاب کودک و نوجوان و.. از جمله برنامه های اجرایی در کانال مجازی می باشد.

شرکت در فراخوان جشنواره های کتاب در شهرستان :

شرکت در برنامه ی جام باشگاه های کتابخوانی شهرستان. فعالیت های کتاب و کتابخوانی (معرفی کتاب ، نقد و بررسی کتاب ، شعر خوانی ، قصه گویی و...) در این باشگاه ها اجرا می شود و مستندات آن برای مجری این طرح (اداره ی فرهنگ و ارشاد اسلامی) ارسال می گردد.

معرفی کتاب به صورت فیلم کوتاه و نمایش :

اعضا به صورت گروهی معرفی کتاب در قالب فیلم کوتاه انجام دادند. در این فضای رقابتی اعضا علاوه بر آشنایی با مراحل ساخت فیلم کوتاه و ... به معرفی کتاب های مورد علاقه ی خود پرداختند.

برگزاری مسابقات کتابخوانی : مسابقه های کتاب خوانی در مناسبت هایی از جمله هفته ی کتاب و کتابخوانی ، دهه ی فجر ، تابستان و... با ایجاد فضای رقابتی بین اعضا و با شیوه های مختلف اجرا گردید (مسابقه ی کتابخوانی به شیوه ی گردونه ی چرخان کتاب ، ماز ، مارو پله ، راه و بی راه و...).

روخوانی کتاب :

برگزاری فعالیت روخوانی کتاب به خصوص برای اعضا گروه سنی ب و ج با هدف صحیح خوانی ، روان خوانی به شیوه های خلاق (خواندن از چپ ، تغییر و تاکید بر حروف ، کارت خوانی و...) اجرا گردید.

منابع و مأخذ مورد استفاده

کمال پولادی ، رویکردها و شیوه های ترویج خواندن ، تهران : موسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان ایران ، ۱۳۸۶

مصطفی تبریزی ، درمان اختلالات خواندن ، تهران ، چاپ چهارم (ویرایش جدید) ، انتشارات فراروان ، ۱۳۸۸

یوسف ایرانی ، دکتر ابوالفضل بختیاری ، روش تحقیق عملی ، تهران : چاپ سوم ، انتشارات لوح زرین ، ۱۳۸۶

علی سادئی ، پژوهش در عمل به همراه ۱۰۰ تجربه آموزشی و تربیتی ، تهران ، چاپ دوم ، انتشارات شلاک ، ۱۳۸۸

دکتر عزت اله نادری و دکتر مریم سیف نراقی ، اختلالات یادگیری ، تهران : انتشارات امیرکبیر ۱۳۷۹

علی رؤوف ، پژوهش در کلاس درس و مدرسه ، تهران : مدرسه ، ۱۳۸۷ (چاپ سوم)

ویلیام گلاسر ، هر دانش آموزی می تواند موفق شود ، ترجمه مهرداد فیروز بخت . تهران : موسسه خدمات فرهنگی رسا ،

۱۳۸۵

مقاله ی ساخت و هنجاریابی تشخیص اختلال خواندن در دانش آموزان پایه دوم مبتلابه اختلال خواندن.

محقق : اکرم نجفی ، سال ۱۳۸۷

www.Teo.ir

سایت سازمان (اداره کل) آموزش و پرورش شهرستانهای استان تهران

www.rie.ir پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش

www.tdins.org پژوهشکده توسعه تکنولوژی

پیوست شماره ۱: اصطلاحات کلیدی

اختلالات یادگیری یا ناتوانی یادگیری **Learning Disability**

کودکان ناتوان در یادگیری، در یک یا چند فراگرد اساسی در ارتباط با فهمیدن یا کاربرد زبان شفاهی یا کتبی ناتوانی نشان می دهند. تظاهرات این ناتوانی ممکن است به صورت اختلال در گوش دادن، فکر کردن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن، هجی کردن (املا) یا حساب باشد. این اختلالات را نتیجه ی شرایطی دانسته اند که شامل نقائص ادراکی، ضایعه مغزی، اختلال جزئی در کارکرد مغز نارساخوانی، اختلال گویایی و غیره است. ناتوانی یادگیری این کودکان از نوع مشکلاتی نیست که مربوط به بینایی، شنوایی، یا نقائص حرکتی، عقب ماندگی ذهنی، پریشانی عاطفی و یا کمبود امکانات محیطی باشد. (فریاد، رخشان، ۱۳۶۷، ص ۲۶) از نظر عملیاتی یعنی دانش آموز من با توجه به تعریف فوق دارای هوش طبیعی، حواس سالم ولی در خواندن و نوشتن و حساب کردن دچار مشکل جدی بود.

پرسشنامه : **Questionnaire** پرسشنامه عبارت است از مجموعه ای از سوالات که به طور مناسب انتخاب و به دقت طراحی شده اند. پرسشنامه را به منظور بررسی عقاید، ارزیابی خصلت های شخصیت یا به دست آوردن اطلاعاتی در مورد موضوع هایی معین درست می کنند که من به جهت شناخت بیشتر دانش آموزان از پرسشنامه عمومی و اختصاصی استفاده کردم.

پیوست شماره ۲: عکس ، جدول

نمره	تعداد دانش آموزان
۲۰-۱۹	۶
۱۸-۱۶	۵
۱۵-۱۳	۱۲
۱۲-۱۰	۷

جدول شماره (۱) نمرات آزمون روان خوانی قبل از اجرای راه حل

نمره	تعداد دانش آموزان
۲۰-۱۹	۹
۱۸-۱۶	۱۲
۱۵-۱۳	۶
۱۲-۱۰	۳

جدول شماره (۴) نمرات آزمون روان خوانی بعد از اجرای راه حل

ثبت فعالیت رفتار با استفاده از فهرست وارسی (سیاهه رفتار)

نام و نام خانوادگی دانش آموز:

کلاس:

خیر	بله	فهرست پرسش ها
		آیا در مدرسه مطالعه غیر درسی دارد ؟
		آیا در بحث های گروهی فعالانه شرکت می کنند؟
		آیا برای روخوانی از درس داوطلب می شود ؟
		آیا در پرسش های کلاسی نسبت به دروس شرکت می کند ؟
		آیا در فعالیت های کتاب خانه ی مدرسه مشارکت دارد ؟
		آیا در هنگام خواندن تمرکز و دقت کافی دارد؟
		آیا متن دروس را صحیح و روان می خواند ؟
		آیا به سوالات در رابطه با پیام کلی متن پاسخ صحیح می دهد؟

فرم نظر سنجی از دانش آموزان جهت اجرای طرح

با انجام کدام یک از این فعالیت ها موافق هستید؟

ردیف	نوع فعالیت	بلی	خیر
۱	خلاصه نویسی کتاب		
۲	خواندن داستان های کوتاه		
۳	مسابقه ی کتاب خوانی		
۴	تحقیق در زمینه ی موضوعات علمی		
۵	استفاده از رایانه		
۶	اجرای پانتومیم از کتاب های داستان		
۷	نقاشی از داستان های خوانده شده		
۸	قصه گویی		
۹	روزنامه دیواری		
۱۰	کارگاه مطالعه		

تهیه ایستگاه مطالعه ، کتاب دیواری و نصب در دیوار مدرسه

وآخر آنکه :

به کجا ، چنین شتابان ؟
گون از نسیم پرسید /
دل من گرفته زاین جا /
هوس سفر ، نداری ؟
زغبار این بیابان /
همه آرزویم ، اما /
چه کنم که بسته پایم /
به کجا ، چنین شتابان ؟
به هر آن کجا که باشد ، به جز این سرا ، سرایم /
سفرت به خیر ، اما /
تو و دوستی ، خدا را /
چو از این کویر وحشت ، به سلامتی ، گذشتی /
به شکوفه ها ، به باران /
برسان سلام ما را...

« استاد محمد رضا شفیعی کدکنی »

